

TALLINNA ÜLIKOOL

Informaatika Instituut

FACEBOOKI KASUTAMINE ÕPIKOGUKONNA TOETAMISEKS

Magistritöö

Autor: Kristel Tereping

Juhendaja: Dr. Terje Väljataga

Autor: ..... „ ..... „ 2015

Juhendaja: ..... „ ..... „ 2015

Instituudi direktor: ..... „ ..... „ 2015

Tallinn 2015

AUTORI DEKLARATSIOON

Deklareerin, et käesolev magistritöö on minu, Kristel Terepingi, töö tulemus ja seda ei ole kellegi teise poolt varem kaitsmisele esitatud. Kõik töö koostamisel kasutatud teiste autorite tööd, olulised seisukohad kirjandusallikatest ja mujalt pärinevad andmed on viidatud.

..... (allkiri) ..... (kuupäev)

SISUKORD

SISSEJUHATUS	4
1 KIRJANDUSE ÜLEVAADE	8
1.1 Facebook	8
1.2 Ülevaade Facebookiga seotud uurimustest	9
1.3 Praktikakogukond.....	14
2 METOODIKA	21
2.1 Uuringu ülesehitus.....	21
2.2 Valimi kirjeldus.....	23
2.3 Andmeanalüüs.....	25
3 TULEMUSED	29
3.1 Kategooriad ja alamkategooriad.....	29
3.2 Gephi ja kasutamiskiivsus	34
3.3 Facebooki rollid.....	36
3.4 Ajatelg	38
3.5 Intervjuud	40
3.6 Analüüs.....	45
KOKKUVÕTE	49
Kasutatud allikad	51
Summary	54
Tänuavaldused	57
LISA 1. Facebooki grupi ajatelg.....	58
LISA 2. Intervjuu küsimused.....	61

SISSEJUHATUS

Tehnoloogia pidev areng toob kaasa uusi vahendeid, mis muudavad inimeste käitumist, omavahelist suhtlemist, tegevusmustreid, õppimisviise.

Fordham ja Goddard on leidnud (2013), et tänapäeva noortel inimestel on võimalus suhelda maailmas kõigiga kasutades erinevaid digitaalseid platvorme ja kasutades järjest enam nii mobiilseid kui ka statsionaarseid seadmeid. Need vahendid võimaldavad miljoneid omavahelisi ühendusi ja informatsiooni jagamist senitundmatul viisil. On tõstatatud küsimus, kuidas me kõige paremini valmistame ette noori inimesi digitaalseks maailmaks ja digitaalse kirjaoskuse ning tuleviku töökohtade ja õppimise vajaduseks. Autorid usuvad, et andes noortele ligipääsu digitaalsetele platvormidele koolides, ülikoolides ja teistes õppimiskeskondades antakse neile olulised oskused, mis võimaldavad neil orienteeruda tuleviku digitaalses maailmas ja võimaldavad olla neil positiivsed digitaalsed kodanikud.

Uus tehnoloogia ja mitmesugused veebipõhised lahendused, mis on järjest enam kättesaadavad ka erinevatele sotsiaalsetele gruppidele, võimaldavad uusi õppimismeetodeid ja viise; samuti tegevuste vorme, mitte ainult õppijate ja õpetajate vahel, vaid ka õppijate ja laiema maailma vahel. Inimesed võtavad igapäevaselt kasutusele mitmeid sotsiaalmeedia võimalusi erinevatel eesmärkidel, nt sotsiaalvõrgustikke nagu Facebook või Twitter, mis aina rohkem imbuvad ka haridusse, ilma et neid oleks õpetajate ja õppejõudude poolt soovitatud või nende poolt ametlikult õppetöös kasutusele võetud.

Sotsiaalvõrgustiku lehekülgi (*SNS – Social Networking Sites*) defineerivad Boyd ja Ellison (2007) kui veebipõhist teenust, mis lubab üksikisikul: 1) koostada avaliku või poolavaliku profiili, 2) redigeerida nimekirja, kellega nad on ühenduses, 3) vaadata ja muuta oma seotust teiste kasutajatega ja nende võrgustiku nimekirja ühe süsteemi sees. Seotus teiste kasutajatega võib olla sotsiaalvõrgustikuleheküljeti erinev.

Üheks kõige populaarsemaks ja enimkasutatavaks sotsiaalmeedia vahendiks maailmas on sotsiaalvõrgustik Facebook, mis ühendab inimesi neid huvitavate teiste inimeste, kaubamärkide ja organisatsioonidega (Fordham & Goddard, 2013).

Statisticbrain.com¹ lehekülje andmetel oli Facebookil selle aasta 1. jaanuari seisuga üks miljard kolmsada kümme miljonit (1 310 000 000) kasutajat, kusjuures 75% neist on USA-st väljast poolt, iga päev logib sisse 48% kasutajatest.

Eesti Statistikaameti² andmetel osales 2014. aasta I kvartalis läbiviidud uuringule eelnenud viimase kolme kuu jooksul 16–74-aastasest internetikasutajatest 60% sotsiaalvõrgustikes. (Statistikaamet, 2014). Suurim kasutajate grupp Eestis on Socialbakers.com³ andmetel 25-34-aastased inimesed (28,8%), kellele järgnevad 18-24-aastased kasutajad (23,2%). Kolmandal ja neljandal kohal on 35-44-aastased kasutajad (18,8%) ja nendele järgnevad 45-54-aastased kasutajad (10,7%). Kõigist Eesti kasutajatest on 44% mehed ja 56% naised. Sellest võib järeldada, et enamasti langevad vanuse järgi kokku kõrgharidust omandamise aeg ja Facebooki aktiivse kasutamise aeg. Kas, kui aktiivselt ja kuidas Facebooki aga õppetöö toetamiseks kasutatakse, ülaltoodud statistika ei kajasta.

Facebook on andnud alust paljudele sotsiaalpsühholoogia uurimustele, sealjuures ka selle kahjulike mõjude uurimisele, vähem on aga tähelepanu pööratud Facebookile kui võimalikule kollektiivse õppimise platvormile (Judele, Tsovaltzi, Puhl, & Weinberger, 2014).

Tänapäevaste võimaluste juures on praktikakogukondades ehk kollektiivselt õppimine ja arenemine ning omavaheline suhtlus toetatud digitaalsete vahenditega.

Wenger (2011) kirjutab, et kuigi mõiste praktikakogukond on suhteliselt hiline nähtus, siis fenomen, mida see kirjeldab on juba väga vana. Inimesed on alati õppinud üksteiselt, moodustanud õpigruppe, ka enne tehnoloogia laialdast levikut. Tänu sotsiaalvõrgustikele ja tehnoloogiale on tänapäeval võimalik geograafiliselt väga erinevates punktides olevatel inimestel kuuluda samadesse kogukondadesse, õppida üksteiselt, üksteise kogemusest, toetada oma praktikakogukondi oma asukohale omaste teadmiste ja hoiakutega. Osalemine kogukondades on muutunud sotsiaalvõrgustike kasutajate seas oluliseks oma identiteedi kujundamise osaks. Õppimine on muutmas õpetajalt-õppijale õppimiselt sotsiaalseks tegevuseks. Wenger (2011) toob välja, et õppimine kogukonnas on dünaamiline ja hõlmab õppimist igapäevast. Seda toetab Greeri (2009) mõte, et praktikakogukonna juured võivad olla nii traditsioonilises kui virtuaalses klassiruumis.

---

¹ <http://www.statisticbrain.com/facebook-statistics/>

² <http://www.stat.ee/72306>

³ <http://www.socialbakers.com/statistics/facebook/pages/total/estonia/> Loetud 09.12.2014

Praktikakogukond (*communities of practice*) moodustatakse inimeste poolt, kes tegelevad kollektiivse õppimisega, mis on seotud nende inimeste ühiste huvidega. Praktikakogukond on grupp inimesi, kes jagavad kirge või muret millegi vastu, mida nad teevad, ja õpivad, kuidas teha seda paremini regulaarselt suheldes (Wenger, 2011)

E. Eisenschmidt on selgitanud õpikogukonna ja praktikakogukonna mõiste erinevust eesti keeles: „(Õpi)kogukond on sotsiaal-konstruktivistlikust õpikäsitlusest pärinev termin, tähistades õppimise sotsiaalset olemust. Praktikakogukond (*communities of practice*) on laen inglise keelest ja tähistab eelkõige ühes tegevusvaldkonnas toimivate inimeste gruppi, kelle ühiseks eesmärgiks on ise õppida ja seeläbi oma tegevusvaldkonda arendada.“⁴

Käesoleva magistritöö juhtumiuuringu käigus uuritakse, kuidas digitaalne tehnoloogia ja sotsiaalmeediapõhised lahendused, Facebooki näitel mõjutavad ja muudavad õppijate käitumist, õpitegevusi ja –vestluseid. Magistritöö autor otsib vastuseid küsimusele, kuidas üks Tallinna Ülikooli magistriõppe õppegrupp kasutab Facebooki oma õpitegevuste toetamiseks ja õpivestluste läbiviimiseks eelistades seda paljude õppejõudude poolt pakutud teistele õpikeskkondadele, näiteks Moodle, iCampus, Dippler. Töö eesmärk on uurida, analüüsida ja mõista, kuidas ning mil määral Facebook toetab formaalse õppe käigus loodud praktikakogukondi.

Uurimisküsimustena uuritakse:

1. Kuidas ja millistel eesmärkidel kasutatakse sotsiaalvõrgustikku Facebook formaalse õppetöö toetamiseks kõrghariduse kontekstis?
2. Kuivõrd toetab sotsiaalvõrgustik Facebook praktikakogukonna tekkimist, tegevusi ning jätkusuutlikkust formaalse magistriõppe kontekstis?
  - Millised Facebooki õpivestluse mustrid joonistuvad välja magistriõppe praktikakogukonnas?
  - Millised on Facebooki rollid ja nende tähtsus praktikakogukonna toimimise toetamiseks kõrghariduse kontekstis?

Antud magistritöö on olemuselt kvalitatiivne juhtumiuuring, kus vaatluse alla võetakse ühe praktikakogukonna Facebooki grupi õpivestlused.

---

⁴ Eve Eisenschmidt. „Üldhariduse pedagoogide kvalifikatsiooni tõstmine 2008-2014“. Loetud 24.04.2015. http://www.ekk.edu.ee/vvfiles/0/Moisted_Eve_131109.ppt

Töö koosneb sissejuhatusest, mõistetest, kolmest peatükist, kokkuvõttest ja lisadest. Esimeses peatükis antakse ülevaade teemaga seotud kirjandusest, seejärel kirjeldab ning põhjendab autor uurimismetoodika valikut. Viimases peatükis esitatakse uuritava materjali analüüs, saadud tulemused, nende tõlgendus ning järeldused. Lisades on toodud Facebooki grupi vestlus ajateljena ning intervjuu küsimused.

1 KIRJANDUSE ÜLEVAADE

Antud peatükis kirjeldatakse, mis on Facebook. Töö autor annab ülevaate uurimustest, mis on varasemalt samal või sarnasel teemal tehtud.

1.1 Facebook

Facebook on sotsiaalvõrgustik internetis, mis loodi 2004. aastal Mark Zuckerbergi ja paari tema kaasõppija poolt.

Facebook võimaldab suhelda ja jagada oma elu pere ja sõpradega. Kuigi Facebookile pannakse süüks, et inimesed enam omavahel näost näkku üldse ei suhtle, vaid kasutavad Facebooki vahendajana, siis see pole olnud kunagi Facebooki eesmärk. Kirkpatrick (2012) toob välja, et Facebooki ei loodud selleks, et see asendaks näost näkku suhtlemist. Facebook on algusest peale loodud selleks, et see oleks tööriist, mis aitaks elavdada läbikäimist inimeste vahel, kes teineteist päriselt tunnevad ja on ka päriselus kohtunud – sõbrad, töökaaslased, klassikaaslased, sugulased (Kirkpatrick, 2012).

Facebook esindab täiesti uut suhtlusviisi ja sotsiaalset nähtust. Facebooki efekt ilmneb siis, kui teenus loob inimestevahelisi, tihtipeale täiesti ootamatuid kontakte tänu sellele, et neil on ühiseid kogemusi, hobbisid, huvisid või probleeme (Kirkpatrick, 2012).

Uus sotsiaalne nähtus, millest Kirkpatrick (2012) kirjutab, on info jagamine. Prescott et al. (2013) uuringu tulemuses on välja toodud, et info massideni viija on nüüd tavaline inimene ehk kõige varasem info tarbija, ning Facebookil on väga suur mõju meediale. Kirkpatrick lisab kasutaja kohta, et Facebookis võib igaüks olla toimetaja, ajakirjanik, produtsent või levitaja (Kirkpatrick, 2012).

Hoolimata kogu Facebooki edust, on Zuckerbergil olnud alati väga selge nägemus selle keskkonna potentsiaalst ja see pole raha. Zuckerberg on arvamusel, et Facebook suudab maailma muuta palju avatumaks (Kirkpatrick, 2012). Läbi avaliku profiili, suhtlemis-, jagamis- ja loomisevõimalusega on Facebook seda kindlasti juba ka teinud.

Kogu avatuse ja info jagamise juures toovad Manca ja Ranieri (2013) välja, et Facebooki hariduslik väärtus pole lõpuni kindlaks tehtud ning tulemused enimkasutatavatest

hariduslikest paradigmatel on tegelikult vastuolulised. Siiski on läbi viidud mitmeid uurimusi, kus Facebooki katsetatakse ka formaalse hariduse toetamiseks.

Järgmises peatükis esitatakse ülevaade olemasolevatest uurimustest, kus Facebooki on kasutatud õppetöö või selle toetamise eesmärgil.

1.2 Ülevaade Facebookiga seotud uurimustest

Hurt et al. (2012) võrdlesid kahes suures ülikoolis üliõpilaste (n=107) taju, suhtumise muutmist ja mõtestatud õppimist seoses kahe internetipõhise vahendiga: Facebooki grupi arutelu ja ülikooli poolt toetatud internetipõhise vahendit. Autorid leidsid oma uurimuses, et Facebooki eelistati õppetöö toetamisel teistele e-õppe keskkondadele. Paljud õppijad olid juba tuttavad Facebookiga, kasutasid seda pidevalt ja orienteerusid seal hästi. Teiseks andsid Facebooki kasutajad teada, et nad said kursusekaaslastega paremini tuttavaks. Ka tundsid Facebooki kasutajad ennast väärtuslike osalejatena ja omandasid rohkem kursuse materjali. Autorid toovad välja, et kui kasutada Facebooki sobival viisil, siis võib Facebook aidata suurendada õppijate kaasatust läbi klassiruumi kogukonna ja stimuleerides intellektuaalset diskursust.

OnlineCollege.org on toonud oma ajaveebis välja 99 võimalust Facebooki kasutamiseks õppetöös. Facebooki funktsioonidest saab õppetöös põhiliselt kasutada avaliku ja privaatse grupi või avaliku lehe loomist, seina arutelude jaoks, küsitluste läbiviimist, failide ning fotode/videote jagamist, hariduslike mängude ja rakendusi. Neid funktsioone kasutades on võimalik õpetada sisu loomist, 21. sajandi oskusi, kriitilist mõtlemist, kaasata lapsevanemaid, toetada võõrkeelte õppimist ja palju muud.

Manca ja Ranieri (2013) uurimuse põhjal on kõige populaarsem Facebooki rakendus privaatgrupp, mis on välja toodud 17 uurimuses. Privaatgrupp võimaldab õppijatel jagada allikaid, postitada kommentaare, kirjutada seinale, arutada jne. Grupp on alati seatud privaatseks privaatsuse ja turvalisuse põhjustel. Sama võimalust kasutasid ka Wang et al. (2012) oma uurimuses.

Prescott, Wilson ja Becket (2013) toovad välja õenduse, farmaatsia ja sotsiaaltöö üliõpilaste seas (n=595) läbi viidud uurimuses, et õppijad on ettevaatlikud kasutamaks Facebooki traditsioonilise õppe osana. Selle uurimuse järgi soovis 23% vastanud üliõpilastest kasutada Facebooki õppimiseks. Peamine põhjendus oli, et see on kättesaadav keskkond ja kiireim

suhtlusviis suures grupis. Uurimuse tulemustes tuuakse välja, et üliõpilased on ettevaatlikud kasutamaks Facebooki formaalse õppimise vahendina, samas ollakse väga innukad kasutamaks Facebooki kursuse omavaheliseks suhtlemiseks ja mitteformaalses õppimises, mis võimaldab üliõpilastel koguda infot ja allikaid.

Zuckerbergi nägemus Facebookist kui maailma muutjast avatumaks toetab Fordham ja Goddardi (2013) põhjendust, miks peaks Facebooki õppetöös kasutama – valmistama noori inimesi digitaalses maailmas suhtlemiseks, õpetama digitaalset kirjaoskust tuleviku töökohtade ja õppimise vajaduseks. Fordham ja Goddard esitavad oma põhjendused „Facebooki kasutamise juhendis koolitajatele“. See on vastukaaluks Prescotti et al. (2013) uuringu tulemusele, kus soovitatakse olla ettevaatlikud Facebooki õppetöös kasutamisega.

Manca ja Ranieri (2013) on teinud uurimuse, mis annab ülevaate 23-st Facebookist kirjutatud artiklist. Nende sõnul soovitab kirjandus, et sotsiaalvõrgustikke võiks põhiliselt kasutada hariduses kui olemasolevat sotsiaalset suhet toetavat vahendit võimaldades olemasolevat sotsiaalset kapitali hooldada. Samas aga kaheldakse nende väärtuses õpikeskkonnana.

Järgmisena tuuaksegi välja puudused Facebooki õpikeskkonnana kasutamisel.

Facebookis oleva info kvaliteedi üle tuntakse muret, samuti sotsiaalvõrgustikus vajamineva juhendamise hulga üle, kuna kogukonnad võivad olla mitteametlikud ja iseorganiseeritud. Statisticbrain.com andmetel jagatakse Facebookis igas 20 minutis miljon linki, saadetakse kaks miljonit sõbrakutset ja kolm miljonit sõnumit.⁵ See näitab, et Facebookis liigub tohutus koguses informatsiooni (Judele et al., 2014).

Wang, Woo, Quek, Yang ja Liu (2012) uurisid Facebooki gruppi kahel Singapuri ülikoolis toimunud õpetajakoolituse kursusel. Ühel kursusel osalesid magistrikraadi omandajad, keda oli kuusteist vanuses 24-55, ja teisel bakalaureusetaseme üliõpilased, keda oli viisteist vanuses 20-23. Mõlema grupiga läbiti vastavalt 13 või 12 õppesessiooni, milles 3 toimusid Facebookis ja ülejäänud auditoorse õppena. Kuigi kursuse sisu oli erinev, olid siiski sarnased materjalide kättetoimetamine ja Facebooki kasutamine. Tulemustes toodi välja kolm põhilist puudust Facebooki kasutamisel õppetöös. Autorid kirjutavad, et õppijad väljendasid, et nad tundsid ennast ebamugavalt kasutades Facebooki kui õpihaldussüsteemi. Tavaline põhjus oli: 1) nad ei tahtnud, et nende sõbrad teaksid, mida nad kursuse jooksul teevad; 2) nad tundsid ebaturvalisust selles, kui kursusele mitte registreerunud inimesed võisid kergelt näha kursuse

---

⁵ <http://www.statisticbrain.com/facebook-statistics/>

üritusi; 3) Facebook oli rohkem sobiv sotsiaalsete sõpradega suhtlemiseks (Wang et al., 2012).

Juhendaja seisukohalt tundub, et Facebooki kasutamisel tasulise õpiahaldussüsteemi ees on eeliseid, mis kallutavad Facebooki poole. Wang et al. (2012) toovad välja, et juhendaja tundis, et oli lihtne üles seada Facebooki kursust. Positiivne oli, et juhendajal oli suurem kontroll võrreldes tasulise õpiahaldussüsteemiga. Juhendaja kui Facebooki grupi looja sai lisada või eemaldada tudengeid lihtsamalt. Õppematerjalide lisamisel ja veebipõhiste arutelude modereerimisel esines probleeme, mida ei tule tavaliselt ette õpiahaldussüsteemis – faililaiendite piirangud ning postituste mitte-lõimimine (polnud väga selge, kes millisele kommentaarile vastas, kuna kommentaarid lisati üksteise järel, mitte kommenteeritava juurde).

Selles uurimuses osalenud õppijad ei tajunud selle sotsiaalmeedia vahendi kasutamist turvalisena. Isegi, kui see pakub erinevaid kontrollivõimalusi – nagu näiteks avatud, suletud, salajane. Kuigi uurimuses oli kasutatud suletud gruppi pidasid eriti magistriõppe tudengid Facebooki kasutamist õppetöös ebaturvaliseks. Ühelt poolt ei soovinud nad jagada oma isiklikku infot, profiili ja sotsiaalset elu kursuse juhendajaga. Teiselt poolt soovisid nad, et nende akadeemilised sooritused kursusel ei oleks kättesaadavad ja nähtavad nende sotsiaalsetele sõpradele Facebookis. Näiteks üks tagasidesse kirjutatud põhjendus oli: Facebooki kasutamine õpiahaldussüsteemina häirib normaalset sotsiaalset suhtlust – miks ma peaksin tahtma inimestele teada anda, et ma vastasin mingile hariduslikule postitusele, kui ma tahtsin hoopis, et nad vaataksid mu mänguväljakul mängivate laste pilte. Selle uurimuse tulemused näitavad, et Facebook on sobivam noorematele õppijatele. Selles uurimuses olid bakalaureuseõppe tudengid üldiselt positiivsemalt meelestatud Facebooki kasutamiseks kui täiskasvanud magistriõppe tudengid (Wang et al., 2012).

Grosseck, Bran ja Tiru (2011) avastasid oma uurimuses, et 57,3 % vastanutest (n=131) ütlesid Facebooki olevat palju loomulikuma keskkonna õppimiseks, kui seda suudab pakkuda kool. Eelistatakse saada ülesandeid sõnumina või postitusena grupis. 30% vastanutest sellest küsitluses leidsid, et Facebook on keskkond, milles nad tunnevad ennast mugavalt ja motiveeritult otsimiseks, avastamiseks, loomiseks ja kooliülesannete täitmiseks. Selles uurimuses osalenutel oli olnud Facebooki konto keskmiselt 9 kuud.

Grosseck et al. (2011) ja Wang et al. (2012) on saanud oma uurimustes vastandlikud tulemused. Ühelt poolt avastasid Grosseck ja tema kaasuurijad, et üle poolte vastanutest

leiavad Facebooki olevat palju loomulikuma keskkonna õppimiseks. Teiselt poolt Wang ja teised leidsid, et tudengid tunnevad ennast ebamugavalt Facebooki õppetöös kasutamisel.

Facebooki kasutamist hariduslikul eesmärgil väitlemisoskuse arendamiseks kirjeldatakse Judele et al. (2014) avaldatud artiklis, kus võeti kasutusse Facebooki rakenduse „Hot Dish“. See võimaldab muuta Facebooki välimust, et saavutada paremad teaduslikud eesmärgid. Antud uurimuses osales 4 rühma, kes olid pandud erinevatesse tingimustesse. Kõik uurimuses osalenud said teksti biheiviorismi kohta. Eesmärk oli väidelda paarides biheiviorismi kasutamise üle klassiruumis. Enne osalemist täitsid uuritavad veebipõhise küsimustiku, tegid testi peale teksti lugemist ja pärast väitlemist. Saadud tulemusi analüüsiti ja leiti, et osalejad, kellel on efektiivsemad õpistrateegiad, suudaksid luua paremaid argumente, kui need, kellel on ebaefektiivsed strateegiad, tulemuse sügavam ja põhjalikum arusaam teemast. Seetõttu pärast individuaalset ettevalmistamist sattus õppija vastamisi tunduvalt madalama teadmuse võrdsusega, kui õppija, kes ei valmistunud ette. Autorid toovad välja, et tegelik koostöö loob aluse saavutamaks võrdsemaid teadmisi partnerite vahel (Judele et al., 2014).

Autorid toovad välja Facebooki osana õppetöös, et kuigi sellel Facebooki rakendusel tundub olevat sobiv platvorm õppetöö läbiviimiseks, siiski võib analüüsi tulemustes järeldada, et sotsiaalvõrgustiku kasutamine tekitab olukorra, kus õppijad hakkavad kartma oma hindamist. Kui neile antakse aega, et mõelda oma olukorra ja enda kohta käivate kommentaaride halbade mõjude üle, kipuvad õpilased mõnevõrra kartma seda, mida nad võivad või ei või kirjutada. Osalejatel oli aega mõelda, kuidas ja kes nende argumente hindab. See võis takistada tudengitel uurimast ja arutlemast ülesande erinevate tahkude üle, mis kokkuvõttes põhjustas vähesemat individuaalset õppimist konkreetsel teemal (Judele et al., 2014).

Ryan et al. (2013) kirjeldavad pigem õpimeetodit ja kasutavad Facebooki kui õpiobjekti. Uuringud näitavad, et vanemate inimeste hoolduses on puudu üksteise kuulamisest, esineb mittehoolivat käitumist, kaastunde puudumist, isegi jämedat või vaenulikku suhtumist. Projekti eesmärk oli luua Facebooki õpiobjekt tervishoiu ja sotsiaaltöö tudengitele, et areneks nende arusaamine ja empaatiavõime vanemate inimeste suhtes. Interaktiivse õpiprojekti käigus saavad üliõpilased jälgida pikaajaliste vaeguste käes vaevlevate inimeste igapäevaelu interaktiivsel moel (Ryan et al., 2013).

Projekt algas kroonilise valu käes kannatavate inimeste küsitlemise ja info kogumisega. Selle põhjal loodi inimese profiil, kellele loodi Facebookis nn libakonto. Kogu Facebookis sisalduv

elulugu on kirjutatud professionaalse kirjaniku poolt etteantud info põhjal. Igal õpiobjekti loomise sammul osalevad õppijatest uurijad, vanemad inimesed ja eksperdid, kes hindavad ja teevad ettepanekuid õpiobjekti parandamiseks. Õppijad saavad õppimise käigus teha Facebookis kutse oma uuele tuttavale FLOle (lühend Florence'ist – *Facebook Learning Object*). Aasta jooksul jälgivad nad tema elu läbi 12 blogi postituse. Iga postitus hõlmab peategelase ja tema sõprade suhtlust. Nii blogipostitus kui suhtlus on lingitud Facebooki lehele (Ryan et al., 2013).

Kuna artikkel ei kajasta Facebooki kasutamise edukust, siis ei saa siinkohal sellel hinnangut anda. Siiski on autorid eeldanud, et see jutu vormis õpiobjekt täiendab tervishoiu ja sotsiaaltöö tudengite haridust ja lõpuks mõjutab tuleviku teenuse kasutajate heaolu.

Ühest küljest on välja mõeldud põnev õpiobjekt – FLO, aga artiklist puudub analüüs, kas Facebook andis lisaväärtuse sellise meetodi rakendamiseks. Õppijatel, kes niikuinii Facebooki kasutavad, on kergem ja mugavam uudisvoo, postituste ja kommentaaride jälgimine, kui neil, kes enne pole Facebooki kasutanud ja peavad ennast harjutama õppetöö jaoks selle igapäevase kasutamisega. Samas õpihaldussüsteemid eeldavad pidevat eraldi sisselogimist.

Tundub, et oleks vaja toodud näidete hästi õnnestunud osad omavahel siduda, et saada kokku parim tulemus. Ühest küljest võiks kasutada mõnda Facebooki rakendust, mis annab Facebookile välimuse muutmise võimalused, et keskkond oleks akadeemilisem, aga samas säiliks Facebooki võimalused. Teisest küljest on hea kasutada Facebooki teisi võimalusi õppesisu iganädalaseks jälgimiseks, nt ürituste kalender, uudisvoo jälgimine.

Ehkki paljud õppijad tunnustavad Facebooki kui õpikeskkonda, siiski ei pruugi neile meeldida seda kasutada ametliku õppimisvahendina, vähemalt mitte siis, kui see on ainuke vahend, mis on kasutusel. Manca ja Ranieri mainivad ilma konkreetse viiteta uuritud 23-st artiklist ühte, mis tõi esile Facebooki tõhususe mitteformaalse õppimisvahendina, kus Facebooki kasutati valikuliselt selleks, et tuua õppijateni need teemad ja probleemid, mida kursuse põhiosa sees ei kaetud (Manca & Ranieri, 2013).

Pimmer, Linxen ja Gröhbiel (2012) uurisid Facebooki kui õppevahendit ja töid välja, kuidas Facebooki kasutatakse üliõpilaste ja professionaalide poolt arengumaades, nagu näiteks Nepal, mis on piiratud ressurssidega keskkond. Juhtumiuuringusse kaasati meditsiini üliõpilased ja teaduskond ning meditsiiniliste ja kliiniliste teemade käsitlemine Facebooki

lehel. Antud uurimuse tulemused näitasid, et kasutajad, nii õppijad kui professionaalid, on kasutusele võtnud sotsiaalmeedia oma mobiilsetes seadmetes mitteformaalse õppimise kontekstis. Näiteks jälgisid ja olid aktiivsed paljud uuringus osalejad Facebooki grupis „Medical profession, I love it“. Palju kasutati grupi seina posituste kaudu õppijate õpetamiseks läbi miniküsitluste, kus oli nii avatud kui suletud küsimusi meditsiini teemal. Küsimustikule vastatakse kommentaari vormis. Mõne aja pärast andis küsimuse esitaja ka õige vastuse. Küsimusi, mille vastustes polnud õppijad kindlad või mis olid eriti olulised küsimused, jagati teiste kasutajatega. Teine välja toodud Facebooki kasutusviis oli teemas „huvitavad juhtumid“, kus esitati juhtumi anamnees, esimesed diagnostilised leiud, illustreerivad pildid kutsega postitada võimalik diagnoos ja otsus ravi kohta. Sarnaselt eelmisele näitele postitasid õppijad oma vastused ja teema algataja esitas mõne aja pärast õige vastuse koos põhjendusega. Uuringus osalenud tõid välja, et on nii palju asju, mida nad ei tea õpikutest, isegi lihtsad asjad. Selline sotsiaalmeediat kasutav lähenemine aitab kaasa formaalse hariduse omandamisele arengumaades. Uuringu tulemusel leiti mitmeid formaalsele õppele iseloomulike vorme, nagu küsitlused ning juhtumi esitlused, mis olid vitsutatud (*embed*) Facebooki ja toimised mitteformaalse õppe kontekstis. Probleemidena selles praktikas toodi välja: info tõesuse eest vastutajad pole selged, esineb autoriõiguste rikkumisi (infot kopeeriti viitamata autorile), õppimise süsteemitus. Seetõttu toovad autorid soovitusena, et Facebooki kasutamisel õppetöös on vaja nii õppijatele kui õppejõududele tugisüsteeme, kes aitaks võimaluste, riskide ja piirangutega arvestada.

Ülaltoodud näited käsitlevad Facebooki enamasti õpikogukonnana, kuhu on viidud mõned õppetegevused. Vähem on Facebooki uuritud praktikakogukonnana ning mitteformaalse õppimise toetajana. Loetud artiklite põhjal soovitavad autorid enamasti Facebooki osalist kasutamist õppetöös, kus üks või mõned õppetegevused on viidud Facebooki, toetamaks formaalset õpet.

1.3 Praktikakogukond

J. Lave ja E. Wenger avaldasid 1991. aastal raamatu „Situated Learning: Legitimate Peripheral Participation“, milles nad tegid mõiste praktikakogukond üldtuntuks. Raamatus tuuakse välja, kuidas praktikakogukonna liikmed on kogukonnaga liitudes uustulnukad ja arenevad ekspertideks.

Ajaveebi postituses „Introduction to communities of practice“ kirjeldab Wenger praktikakogukonda (*communities of practice*) kui gruppi inimesi, kes jagavad kirge või muret millegi vastu, mida nad teevad, ja õpivad, kuidas teha seda paremini regulaarselt suheldes (Wenger, 2011).

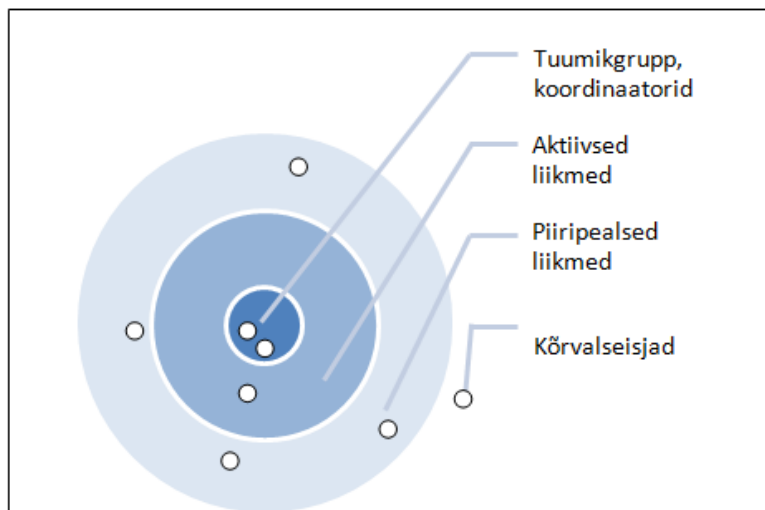
Koolitusprogrammi Tuleviku Õpetaja sõnaraamat selgitab, et praktikakogukond on „ühes valdkonnas tegutsevate inimeste grupp, kellel on ühine eesmärk; kes peavad oluliseks ise õppida ja selle tulemusena arendada oma tegevusvaldkonda; kes jagavad omavahel teadmisi ja kogemusi; kes usaldavad üksteist (nt. matemaatikaõpetajad või harrastusjahimehed) (Koolitusprogramm Tuleviku Õpetaja, 2013).

Kuigi 1991. aastal kirjutasid Lave ja Wenger selle mõiste kuulsaks, siis praktikakogukond ise on väga vana. Raamatus „Cultivating communities of practice: a guide to managing knowledge“ kirjutavad Wenger, McDermott ja Snyder (2002), et praktikakogukonnad olid inimeste esimesed teadmistepõhised sotsiaalsed struktuurid, siis kui elati koobastes ja koguneti lõkke ümber, et arutada saagi nurkaajamise, nooleotste kuju või söödavate juurte üle. Samuti toovad autorid välja, et praktikakogukonnad on igal pool. Inimesed kuuluvad paljudesse praktikakogukondadesse – tööl, koolis, kodus, hobidega seotult. Mõnedel kogukondadel on nimed, mõnedel mitte. Mõned on äratuntavad, mõned jäävad enamasti nähtamatuks. Mõnedes oleme me tuumikgrupi liikmeteks ja teistes juhuslikud osalejad.

Praktikakogukonda kuulumise tasemed toovad oma raamatus Wenger et al. (2002) joonisena (vt Joonis 1, lk 16). Osalejate liikumine toimub joonisel kujutatud tasemete vahel. Mõned keskmesse kuuluvad liikmed võivad seal olla paar kuud ja siis eemalduda. Piiripealsed liikmed võivad liikuda keskmesse, kui nende huvid ristuvad aktuaalsete huvidega kogukonnas. Kuna praktikakogukonna piirid on muutlikud, võivad isegi kõrvalseisjad saada tugevalt kogukonnaga seotuks, kui kogukonna fookus nihkub nende huvidesse ja teadmistesse.

Tänapäeva keeruliste probleemide lahendamine nõuab mitmekülgset lähenemist. Inimesed vajavad teisi inimesi, et täiendada ja arendada oma oskusi. See ei tähenda, et üksikindiviid ei lähe arvesse. Autorid kirjutavad, et parimad kogukonnad tervitavad tugevaid isiksusi ja julgustavad debatte ja lahkarvamusi. Vaidlus on osa sellest, mis teeb kogukonna elujõuliseks, tõhusaks ja viljakaks (Wenger et al., 2002).

Wenger (2011) rõhutab, et õppimine võib olla põhjus, miks kogukond kokku tuleb, kuid õppimine võib olla ka juhuslike osalejate suhtlemise tulemus. Kõik ühendused, mida kutsutakse kogukonnaks ei pruugi olla praktikakogukonnad.

Joonis 1. Praktikakogukonnas osalemise tasemed (Wenger et al., 2002, lk 57)

Inimesed, kes moodustavad praktikakogukonna, ei pruugi töötada samal töökohal, kuid nad kohtuvad (mitte tingimata silmast silma), sest nad leiavad, et nende suhtlemisel on väärtus. Veetes koos aega, jagatakse informatsiooni, nõuandeid, aidatakse üksteisel lahendada probleeme, arutletakse situatsioonide, püüdluste ja vajaduste üle. Mõtiskletakse ühiste teemade üle, avastatakse ideid ja antakse tagasisidet. Võib-olla luuakse vahendeid, standardeid, kasutusjuhendeid ja teisi dokumente või luuakse ühine sõnatu arusaamine teemast, millega kõik on nõus. Kuigi luuakse teadmisi, on liikmed mitteformaalselt seotud koos selle väärtuse läbi, mida koos õppimine neile pakub. Kusjuures õpitu ei pruugi olla oluline osalejate töös. Gruppi kuulujate jaoks on oluline ka isiklik rahuldus kolleegide teadmisest ja tundmisest, kes mõistavad üksteise püüdlusi, ja kuulumisest huvitavate inimeste gruppi. Aja jooksul arendatakse välja mingi teema kohta unikaalne vaade, näiteks ühine teadmine, praktika ja lähenemine. Praktikakogukonna liikmete vahel tekivad aja jooksul isiklikud kontaktid. Võidakse isegi aja jooksul välja töötada ühine identiteet (Wenger et al., 2002).

Praktikakogukonna olulised tingimused on: ühine jagatud huvi, üksteiselt õppiv ja üksteisega suhtlev kogukond ning jagatud praktika (Wenger, 2011).

Valdkond - ühine jagatud huvi

Wenger (2011) kirjutab, et praktikakogukond ei ole ainult sõprade klubi või inimestevaheline tutvuste võrgustik. Praktikakogukonda kuulumine eeldab ühisele valdkonnale pühendumist ja pühendumist ka jagatud kompetentsile, mis eristab kogukonna liikmeid teistest inimestest. Kogukonna liikmed ei pruugi üksteist isiklikult tunda. Eesmärk, miks praktikakogukonda koondutakse, ei pruugi olla väljaspool kogukonda olevate inimeste jaoks eriline oskus või teadmine.

Üksteiselt õppiv kogukond

Enda huvidega tegelemiseks liituvad liikmed ühistegevusteks ja aruteludeks, aitavad üksteist ja jagavad informatsiooni. Nad loovad suhteid, mis võimaldavad liikmetel üksteiselt õppida. Liikmete omavaheline suhtlemine ja koos õppimine tekitavad kogukonna. Wenger toob näiteks impressionistid, kes kogunesid kohvikutes ja stuudiotēs, et arutleda koos leiutatud maalimisstiili üle. Need infovahetused olid esmatähtsad moodustamaks kunstnikest praktikakogukond, kuigi tihti maalisid impressionistid üksi. Veebileht iseenesest ei ole praktikakogukond. Ka ühe ja sama töökooha või ametinimetuse omamine ei tee sellest veel praktikakogukonda. Praktikakogukonna liikmed ei pea igapäevaselt koos töötama samas firmas (Wenger, 2011).

Praktiline tegevus

Praktikakogukond pole ka ainult huvide kogukond vaid eeldab reaalse tegevuste läbiviimist. Wenger (2011) leiab, et praktikakogukonna liikmed on eelkõige praktikud. Täiendatakse pidevalt ühist materjalide kogumit: kogemused, lood, vahendid, korduvate probleemide lahendamine – lühidalt jagatud praktika (vt Tabel 1, lk 18). Kõik see võtab aega ja nõuab pidevat suhtlemist. Jagatud praktika areng või toimuda rohkem või vähem alateadlikult. Näiteks toob autor haiglaõed, kes kohtuvad regulaarselt kohvikus, ei pruugi teadvustada, et nende lõunasöögi vestlused on nende peamine patsientide hooldamise teadmiste allikas. Vestluste käigus on nad kogunud lood ja juhtumid, mis on nende jagatud praktika sisuks.

Wengeri (2011) järgi tekitab nende kolme kombinatsioon praktikakogukonna ja viimane tekib läbi nende kolme elemendi paralleelse rakendamise. Praktikakogukondades käib Johnsoni (2001) sõnul õppimine koostöös. Kogukonna ühine teadmine, mis tekib koostööst, on suurem kui individuaalne teadmine.

Tabel 1. Mõned tüüpilised näited praktikakogukonna tegevustest (Wenger, 2011)

Probleemi lahendamine	“Kas me saame selle disainiga edasi töötada ja teha ideede jaoks ajurünnaku. Ma olen hädas.”
Info küsimine	“Kust ma leian koodi, et ühenduda serveriga?”
Teiste kogemuste otsimine	“Kas keegi on kokku puutunud kliendiga sellises situatsioonis?”
Olemasoleva taaskasutamine	“Mul on ettepanek kohtvõrgu jaoks, mille kirjutasin eelmisel aastal kliendile. Võin selle sulle saata ja sa saad seda lihtsalt kasutada oma uue kliendi jaoks.”
Koordineerimine ja kokkusobivus (nt 2 koodijuppi)	“Kas me saame oma ostu ühendada, et saada suuremat allahindlust?”
Arenduse vestlus	“Mida sa arvad uuest CAD süsteemist? Kas see tõesti aitab?”
Projekti dokumenteerimine	“Me oleme selle probleemiga tänaseks kokku puutunud juba viis korda. Paneme selle lõpuks kirja.”
Külastused	“Kas me võime tulla ja näha teie pikapäevarühma programmi? Me peame ühe käivitama oma linnas.”
Teadmiste ja mitteteadmiste kaardistamine	“Kes teab, mis meil on puudu? Milliste teiste gruppidega peaksime ühendust võtma?”

Praktikakogukonnad võivad olla väga erineva suurusega, olla ülemaailmsed, osalejad võivad kohtuda ainult internetis või ainult näost näkku jne. Praktikakogukonnad võivad toimida mitte ainult praktikakogukonna nime all, vaid ka nt õpivõrgustiku (*learning networks*), temaatiliste gruppide (*thematic groups*) või tehniliste gruppide (*tech clubs*) nime all (Wenger, 2011).

Lesser ja Prusak (1999) kirjutavad, et kogukond on mitteformaalne, iga liige liitub soovi korral ise, piirid ei ole ranged ja oma loomult on kogukond iseorganiseeruv vastupidiselt organisatsioonile. Sarnased mõtted on Wenger ja Snyder (2000) pannud tabelisse (Tabel 2, lk 19) võrreldes praktikakogukondi formaalse töörühma, projektirühma ja mitteformaalse kogukonnaga.

Võrreldes teiste kogukondadega on praktikakogukond väga avatud nii info vahetuse, osalejate kui kestvuse osas. Praktikakogukonda hoiavad koos liikmete endi huvid ja pühendumus kogukonna valdkonnale. Liikmed vahetuvad vastavalt osalejate huvile kogukonnas parasjagu aktuaalse oleva teema suhtes.

Tabel 2. Kogukondade võrdlus (Wenger ja Snyder, 2000)

	Mis on eesmärk?	Kes kuuluvad kogukonda?	Mis hoiab seda koos?	Kui pikalt kestab?
Praktika-kogukond	Arendada osalejate võimeid, jagada ja vahetada teadmisi	Osalejad liituvad ise	Ind, pühendumus ja samastumine rühma kompetentsiga	Nii kaua, kuni on huvi rühma tegevuste vastu.
Formaalne töörühm	Arendada välja toode või teenus	Kõik, kes alluvad grupi juhile	Nõuded tööle ja tavalised eesmärgid	Järgmise ümberkorralduseni
Projektirühm	Et täita kindel ülesanne	töötajad, kes on määratud juhi poolt	Projekti tähtsajad ja eesmärgid	Kuni projekti lõpuni
Mitteformaalne kogukond	Et koguda ja anda edasi äriinfot	Sõbrad ja ärituttavad	Ühised/vastastikkused vajadused	Nii kaua, kuni inimestel on põhjust suhelda

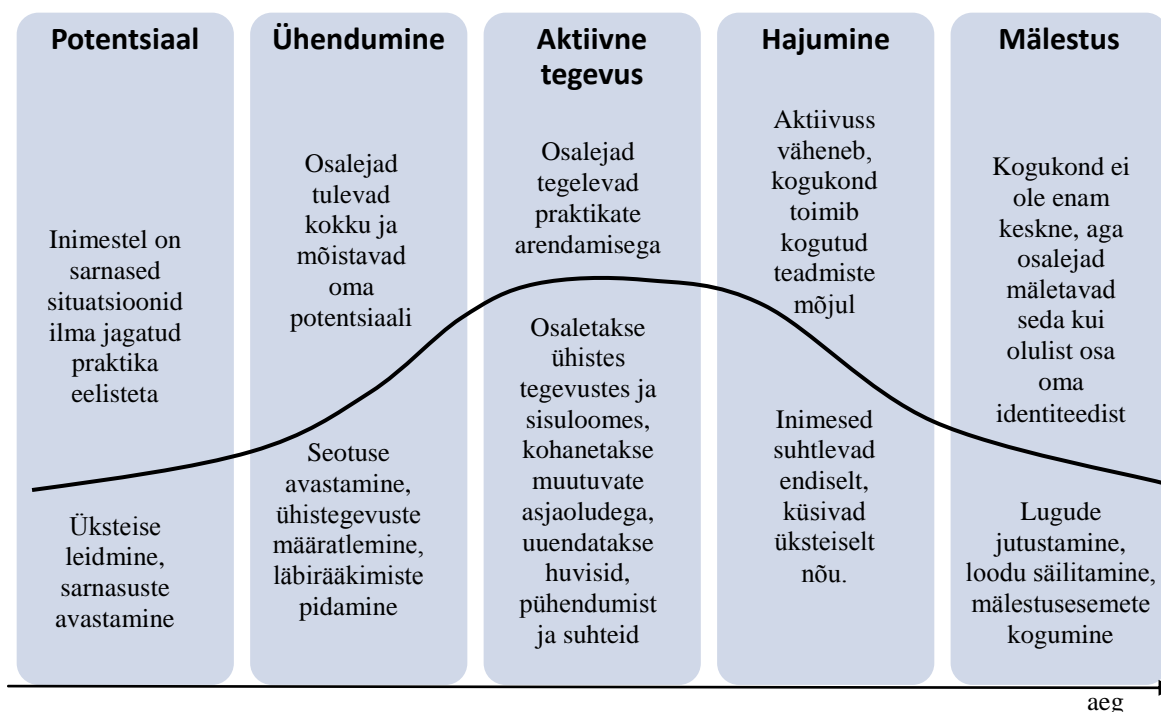
Gannon-Leary ja Fontainha (2007) on loonud tabeli (vt Tabel 3) praktikakogukondade plusside ehk kasu, miinuste ehk tõkestavate tegurite ja edufaktoritega, toetudes paljude erinevate autorite töödele.

Tabel 3. Praktikakogukondade kasu, tõkked ja edufaktorid (Gannon-Leary ja Fontainha, 2007)

Kasulikkus	Tõkestavad tegurid	Kriitilised edufaktorid
<ul style="list-style-type: none"> • laiendatud õpikeskkond • sünergia loomine • võimete arendamine kõrgemale tasemele • teadmiste jagamine ja omandamine • üheskoos perspektiivide seadmine • teadmiste, innovatsiooni ja kompetentsuse süvendamine • tsükliline, voolav teadmiste arendamine • kuuluvustunne • pidev koostöö • sulandumine sotsiaalkultuursesse tegevusse 	<ul style="list-style-type: none"> • püsimine vs muutus ja mitmekesisus • distsiplinaarsed erinevused • sõltumatuse kultuur • kirjutamata teadmised • ülekantud teadmised • erialane keel • kollegiaalsus, tugev füüsiline kogukond • muutuv liikmeskond • infovoolu loomine ja säilitamine • jää murdmise jaoks vajalikku näost näkku kontakti puudumine • osalejad, kes ainult loevad 	<ul style="list-style-type: none"> • internetitehnoloogiate hea kasutamine • tehnoloogiline korraldus • IKT oskused • organisatsioonisisese IKT meediumi aktsepteerimine • hea kommunikatsioon • usaldus • ühised väärtused • jagatud arusaamad • etteadmised liikmelisusest • kuuluvustunne • kultuuriline teadlikkus • eesmärgi tajumine • tundlikkus monitooringul,

Kasulikkus	Tõkestavad tegurid	Kriitilised edufaktorid
<ul style="list-style-type: none"> • neo-praktiline õppimise stiil • isiksuse areng ja moodustumine • praktiline kasutamine 	<ul style="list-style-type: none"> • varjatud identiteedid, omaks võetud isiksused • isikliku ja institutsionaalse usalduse puudumine • valikuline IKT kasutus • kehakeele puudumine, väärtõlgendused • ülesande-põhine kasutamine 	<ul style="list-style-type: none"> • reguleerimisel, vahendamisel • netikett • kasutajasõbralik keel • aeg kogukonna arenguks • püsiv koostöö • hea koordineerimine tõhusas ja vaheldusrikkas tegevuses • materiaalsed ressursid või sponsorid kogukonna arendamisel

Wengeri (1998) järgi läbivad praktikakogukonnad viis arenguetappi. Etapid erinevad üksteisest suhtlemise tasemetest ja erinevate tegevuste poolest.

Joonis 2. Kogukonna arenguetapid (Wenger, 1998)

2 METOODIKA

Käesoleva uuringu eesmärgiks on välja selgitada, kuidas Facebook mõjutab ja muudab õppijate käitumist, õpitegevust ja õpivestlusi, miks ja kuidas üks Tallinna Ülikooli magistriõppe õppegrupp kasutab Facebooki oma õpitegevuste ja toetamiseks. Töö eesmärk on uurida, analüüsida ja mõista, kuidas ning mil määral Facebook toetab formaalse õppe käigus loodud praktikakogukondi.

Selles peatükis tuuakse välja uuringu ülesehitus, valimi kirjeldus, andmekogumismeetodid ja meetodite valiku põhjendus.

Magistritöö uurimisküsimused on:

1. Kuidas ja millistel eesmärkidel kasutatakse sotsiaalvõrgustikku Facebook formaalse õppetöö toetamiseks kõrghariduse kontekstis?
2. Kuivõrd toetab sotsiaalvõrgustik Facebook praktikakogukonna tekkimist, tegevusi ning jätkusuutlikkust formaalse magistriõppe kontekstis?
  - Millised Facebooki õpivestluse mustrid joonistuvad välja magistriõppe praktikakogukonnas?
  - Millised on Facebooki rollid ja nende tähtsus praktikakogukonna toimimise toetamiseks kõrghariduse kontekstis?

2.1 Uuringu ülesehitus

Antud töö on kvalitatiivne juhtumiuuring, kus on vaatluse all ühe praktikakogukonna õpivestlused Facebookis. Andmete analüüsimiseks kasutatakse Facebooki grupi vestluse avatud kodeerimist ja sisuanalüüsi. Facebooki andmete hoidmiseks kasutatakse tekstitöötlusprogrammi Microsoft (MS) Word, tulemuste ja saadud andmete töötlemiseks kasutati tabelarvutusprogrammi MS Excel.

Avatud kodeerimise peaesmärk on lahutada tekst osadeks (Laherand, 2008). Seejärel on ülesanne teksti mõista, välja arendada kategooriad ja korrastada kategooriad uuringu edenedes süsteemselt.

Juhtumiuuring (*case study*) on isiku, sündmuse, perioodi, projekti, eelnõu, institutsiooni või mõne muu süsteemi analüüsimine, mida teostatakse ühe või rohkema meetodiga. Juhtum, mis

on uurimusteema, annab meile teatud hulga nähtusi, millest moodustub uuringu analüütiline raam, mille sees uuringut teostatakse ja mida antud juhtum selgitab (Thomas, 2011).

Antud magistritöös on juhtumiks kahe – haridustehnoloogia ja informaatikaõpetajate – 2013. aastal sisseastunud magistriõppe kursuste ühine grupp Facebookis.

Antud gruppi uuritakse, kuna magistritöö autor on Facebooki grupi liige ning selle grupi vestlusele on ligipääs olemas. Kuna ülikoolide õppetöoga seotud Facebooki grupid pole tavaliselt avalikud ja kõigile kättesaadavad ning pole mõeldud kõrvalistele isikutele, siis ilmselt on peaaegu mõeldamatu, et kõrvalisele isikule võidaks anda ligipääsu sellele vestlusele. Kui siiski see võiks toimuda, võib eeldada, et kui kõik vestluses osalejad teavad, et nende vestlust jälgib keegi kõrvaline isik, ei pruugi olla inimesed enam avatud ning nii julged väljendama oma arvamust, kui suletud ja privaatses grupis. Uurimustöös vaadeldava grupi vestlust sama probleem ei mõjutanud, kuna otsus selle grupi vestlust kasutada tehti alles kevadel 2014, kus vaadeldav periood oli juba peaaegu lõppenud.

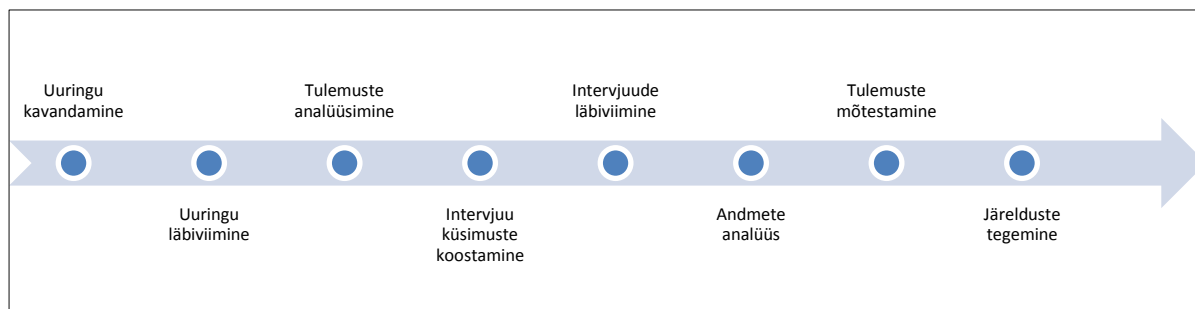
Juhtumiuuringu kavandamise etapid on Laheranna (2008) järgi uurimisküsimused, hüpoteeside kasutamise otsus, analüüsiüksuse määramine, andmete ja hüpoteeside loogiline seostamine ning kriteeriumide leidmine tulemuste tõlgendamiseks.

Uuringu kavandamise I etapis püstitati töö eesmärk ja uurimisküsimused, koguti teoreetilist materjali. Antud uurimuse eesmärke arvestades ei ole mõistlik konkreetseid hüpoteese püstitada. Seejärel määrati analüüsiüksuseks Facebooki grupp, millele on autoril ligipääs.

Käesoleva töö aluseks olev Facebooki vestlus (oktoobrist 2013 kuni juulini 2014) kopeeriti sotsiaalvõrgustiku keskkonnast MS Wordi dokumenti. Dokument korrastati, eemaldati kasutajate pildid, postitatud pildid ja videod ning read, mis sisaldasid infot, kui paljud osalejad olid vastavat postitust lugenud. Kopeerimine oli vajalik, kuna Facebooki keskkonnas on vestlust väga ebamugav lugeda, leht hüppab edasi tagasi ja mõnikord vestluse kõige viimase postituseni tagasi. Ka on tekstifailina lihtne näha ajalisi piire, sest dokument algab oktoobrist ja lõppeb juuliga. Facebookis on näha aga kogu vestlus ja pole võimalik enda jaoks märgistada, millist osa vestlusest täpselt uuritakse. Ka on tekstitöötlusprogrammis lehekülje laius suurem, seega mahub rohkem teksti korruga ekraanile.

Kriteeriumide leidmise etapis uuriti Etienne Wengeri praktikakogukonna teooriat ja otsustati, et kategooriatena kasutatakse mitmekordse vestluse tulemusel väljajoonistuvaid koode.

Käesoleva magistritöö juhtumiuuringu etapid (Joonis 3) on uuringu kavandamine, uuringu läbiviimine (andmete kogumine, Facebooki vestluse ettevalmistamine, kodeerimine), saadud tulemuste analüüsimine, intervjuu küsimuste koostamine, intervjuueerimine (kasutades Google Drive, Facebooki või Skype'i kirjutamisakna vahendeid), andmete analüüs, tulemuste mõtestamine, järelduste ja ettepanekute tegemine.

Joonis 3. Magistritöö tegevuste etapid

Hindamaks sotsiaalvõrgustiku toetamist praktikakogukonna tekkimisel, praktikakogukonna tegevusi ja jätkusuutlikkust ning kogukonnas väljajoonistuvaid mustreid, viidi läbi 8 intervjuud. Intervjuude valim on mittetõenäosuslik valim (*non-probability*), mis on tuntud kui eesmärgipärane valim (*purposive sample*). Mittetõenäosuslikud valimid esindavad iseenest ehk nad ei esinda suuremat populatsiooni. Antud valim on mittetõenäosuslikest valimitest eesmärgistatud valim ehk uurija koostab valimi ise vastavalt sellele, mida ta uurib.

2.2 Valimi kirjeldus

Vaatluse all olevasse Facebooki gruppi kuulusid Tallinna Ülikooli 2013. aastal sisseastunud informaatikaõpetaja ja haridustehnoloogia magistriõppe üliõpilased. Vaadeldaval ajal oktoobrist 2013 – juulini 2014 kuulus Facebooki gruppi 19 üliõpilast, kellest 5 on mehed ja 14 naised. Üks üliõpilane lahkus vaadeldava perioodi jooksul grupi vestlusest. 18-st üliõpilasest oli 12 haridustehnoloogia ja 7 informaatikaõpetaja õppekaval õppijaid. Üks üliõpilane on grupist lahkunud peale vaadeldava perioodi lõppu ning lahkudes kustutanud kõik oma postitused. See ilmnes ühes kommentaaris, kus üks grupis osaleja (nr 2) pöördus lahkunud üliõpilase poole. Kommentaari sisu annab alust arvata, et eelnevalt on lahkunud üliõpilase poolt olnud kirjutatud kommentaar, millele üliõpilane numbriga 2 reageeris.

Sellel ajavahemikul toimus haridustehnoloogidel kokku 14 kursust, kus osalesid enamus selle õppegruppi õppijatest. 14-st kursusest kolmel kasutati keskkonda Moodle, kolmel kursusel

pidi kodutööd saatma õppjõu e-maili aadressile. Ülejäänud kursused olid üles ehitatud ajaveebi postitustele. Nendest ühel kasutati õppija isiklikku ajaveebi, kus link tuli saata õppejõu meilile, kahel juhul Dippleri ajaveebi, viiel kursusel õppija isiklikku ajaveebi, mis olid seotud Edufeedri keskkonnaga. Keskkonnas Moodle tihedat õppetööst vestlust ei tekkinud. Seda kasutati tööde edastamiseks ja õppematerjalide lugemiseks. Kursused, kus rakendati ajaveebipõhist õpet ja oli kohustus kaasõppijate kodutööde positsi kommenteerida, tekkis mõningal määral arutelusid, kuid mitte pidevalt ja püsivaid.

Kuni 19. maini lugesid kõik gruppi kuuluvad üliõpilased Facebooki andmetel kõiki postitusi („*Seen by everyone*“). Sealt alates on vestlusi lugenud 16 üliõpilast kaheksateistkümnest.

Antud Facebooki grupi privaatsussäte oli vaadeldaval perioodil „Suletud grupp“. See on grupp, mille liikmeid saab iga kasutaja näha ja gruppi otsida, kuid ainult liikmed saavad näha postitusi. Grupi liikmed saavad kustutada ja muuta enda postitusi, kui seadetes on administraator lubanud, siis ka lisada uusi liikmeid.

Administraatoreid on antud grupis 3, kellel on õigus kustutada postitusi ja kommentaare, muuta grupi privaatsussätteid, ja muid seadeid, kirjeldust ja postitusõigusi. Käesoleva magistritöö uuringute tulemustes ei esitata kellegi nime ega üksikuid seisukohti, vaid osalejad on kodeeritud numbritega 1-18. Nii on kaitstud osalevate üliõpilaste privaatsus.

Kõige paremini seostub vaadeldud grupp kirjanduse ülevaates toodud praktikakogukonna mõistega, mille esitas Koolitusprogrammi Tuleviku Õpetaja sõnaraamat. Seal on toodud, et praktikakogukond on ühes valdkonnas tegutsevate inimeste grupp, kellel on ühine eesmärk; kes peavad oluliseks ise õppida ja selle tulemusena arendada oma tegevusvaldkonda; kes jagavad omavahel teadmisi ja kogemusi; kes usaldavad üksteist (Koolitusprogramm Tuleviku Õpetaja, 2013).

Intervjuu valimisse valiti praktikakogukonna 3 tuumikgrupi liiget, 2 aktiivset liiget, 2 piiripealset ja 1 kõrvalseisja. Intervjuu valimisse kaasati kasutajad numbritega 3, 5, 1, 13, 12, 7, 19, 14 (vt Tabel 4, lk 25 märgitud read). Kasutaja 15 ja 18 osutasid kättesaamatuks intervjuu läbiviimiseks. Aktiivsetest osalejatest valiti esialgu kaks selle järgi, et tuumikgrupi valimiga jääks vahele näiteks 3 osalejat. Kuna kasutaja 15 esialgu ei vastanud, siis sama süsteemi järgi valiti aktiivsetest kasutaja 12. Hiljem selgus, et ka kasutajaga 18 pole võimalik nii kiiresti intervjuud läbi viia, kui oleks vaja ja seetõttu jäi vahe järgmistega väiksemaks.

Tabel 4. Intervjuu valim

	Osaleja kood	Algatatud postitused	Kommentaare	Kokku
Tuumikgrupp	3	13	91	104
	5	10	92	102
	1	15	82	97
	2	13	81	94
	4	10	63	73
Aktiivsed	6	7	44	51
	13	1	47	48
	10	5	30	35
	11	2	21	23
	16	1	14	15
	8	6	8	14
	12	1	11	12
	9	5	6	11
Piiripealsed	17	0	10	10
	7	6	2	8
	19	0	5	5
Kõrvalseisjad	18	0	4	4
	14	1	1	2
	15	1	0	1
		97	612	

2.3 Andmeanalüüs

Käesolev uurimustöö on kvalitatiivne juhtumiuuring, mille tulemuste analüüsimisel kasutati põhiliselt sisuanalüüsi, vähesel määral ka kvantitatiivseid meetodeid.

Sisuanalüüs (*content analysis*) on uurimismeetod, mis kasutab teatud tegevusi, et teha tekstist kehtivaid järeldusi (Weber, 1990). Sisuanalüüsi võib Weberi järgi kasutada: 1) sisuliste probleemide puhul, mis on seotud kultuuride segunemise, sotsiaalse struktuuri ja sotsiaalse suhtlemise puhul; 2) kasutatakse, et luua sõltuvaid muutujaid eksperimentaalsetes projektides; 3) kasutatakse, et uurida väikeseid grupe kui ühiskonna mikromudeleid. Antud töös on uuritav väike grupp üliõpilasi (18), kelle omavahelist suhtlemist uuritakse praktikakogukonna toetamiseks.

Gillham (2010) kirjutab kvantitatiivsete meetodite kohta, et need on meetodid, mis sisaldavad loendamist ja mõõtmist. Kvalitatiivsed meetodid on oma olemuselt kirjeldavad ja järeldava iseloomuga, mistõttu peetakse neid sageli „pehmeteks“.

Andmete analüüs ehk sisuanalüüsi (*content analysis*) käigus toimus vestluste avatud kodeerimine alt-üles lähenemisel (*bottom-up approach*). Kategoriseerimise eeskujuks võeti Wengeri (2011) õpikogukondade teooria avatud kodeerimisest lähtuvalt ehk vaadati, missugused koodid välja joonistuvad.

Coheni, Manioni ja Morrisoni (2007) sisuanalüüsi etapid antud uurimustöös on: 1) uurimisküsimuste püstitamine – vastused sisu analüüsis; 2) materjali defineerimine – millist osa Facebooki vestlusest uuritakse; 3) näidete defineerimine Wengeri (2011) praktikakogukonna tüüpiliste tegevuste järgi (vt Tabel 1, lk 18), 4) dokumendi loomise konteksti defineerimine; 5) analüüsi osade defineerimine (vt Joonis 4, lk 27); 6) otsustamine, milliseid koode analüüsis kasutatakse – vestluse korduv lugemine, et näha millised kategooriad välja joonistuvad; 7) analüüsi kategooriate koostamine; 8) koodi rakendamine ja andmete kategoriseerimine, 9) andmeanalüüsi teostamine; 10) kokkuvõtte; 11) edasised uurimisvõimalused.

Joonis 4 (lk 27) on toodud antud töö analüüsi osad. Analüüsi esimese sammuna loeti andmefail ja kujundati ettekujutus väljajoonistuvatest teemadest, kirjeldati valim. Teises etapis moodustati kategooriad ja alamkategooriad, loendati vajalikud andmed. Kolmandas osas koostati tabel osalejatest, kes mis teemal postitusi tegi ning tegeleti osalejate kodeerimisega. Neljanda sammu põhitegevus oli Gephi andmefaili loomine ning osalejate aktiivsuse tabeli koostamine, samuti Facebooki rollide kirjeldamine antud grupi näitel. Viiendas etapis toimusid intervjuudega seotud tegevused. Kuues samm hõlmas graafikute joonistamist ning analüüsi.

Joonis 4. Magistritöö andmeanalüüsi etapid

Magistritöö uurimuslikus osas loeti Facebooki grupi vestlus korduvalt läbi. Esimese kahe lugemise käigus pandi kirja, missugused teemad positustest välja joonistuvad. Järgmiste lugemiste käigus (3.-4. lugemine) määrati igale postitusele sisu järgi märksõna ning kohandati neid. Järgmise kahe lugemise käigus moodustati märksõnadest alamkategoriad ning loendati, mitu positust kategooriasse sobis. 7.-8. lugemisega kontrolliti märksõnade ning loendamiste paikapidavust, loendati uuesti positused ning moodustati 5 põhikategooriat: õppetöö, silmaring, töö, Facebook, muu. Viimase 3 lugemisega loendati ja kontrolliti positustele kirjutatud kommentaaride arvud ning „Meeldib“ nupulevajutused positustele. Iga järgmise lugemisega kontrolliti postituste, kommentaaride arve kokku, nt kas uue loendamisega saadi sama arv, mis eelmisel korral.

Intervjuud viidi läbi Google Drive'i keskkonnas, tekstidokumentis. Autoril olid ettevalmistatud ja jagatud iga vastaja kohta üks fail koos küsimustega. Võimalusel olid nii

intervjueeriija kui intervjueeritav korraga dokumendi kasutajad. Vastamise ajal jälgis töö autor vastuseid ja vajadusel küsis kohe lisaküsimusi. Kui polnud võimalik mõlemal inimesel üheaegselt faili kasutada ajalise sobimatuse tõttu, siis küsis intervjueeriija vajadusel küsimusi juurde Facebooki privaatvestluse kaudu. Intervjuude läbiviimiseks koostati 14 küsimust (vt LISA 2. Intervjuu küsimused), kus uuriti grupi tekkepõhjust, Facebooki kogukonna toetamisel, üksteisest arusaamist, saadud kasu, olulisi õpivestluse teemasid, Facebooki grupi puudusi, intervjueeritava rolli grupis, kasutusaktiivsust ning jätkusuutlikkust.

3 TULEMUSED

Käesolevas peatükis tuuakse Tallinna Ülikooli 2013. aastal sisseastunud informaatikaõpetaja ja haridustehnoloogia magistriõppe üliõpilaste Facebooki vestluse analüüsi ning intervjuude tulemused. Analüüsi ajaks valiti 2013. aasta oktoobrist juulini 2014. Antud õppegrupp loodi 20. oktoobril 2013. aastal ja sinna kuulus 19 üliõpilast, kellest 5 olid mehed ja 14 naised. Üks üliõpilane lahkus vaadeldava perioodi jooksul grupi vestlusest. 19-st üliõpilasest oli 12 haridustehnoloogia ja 7 informaatikaõpetaja õppekaval õppijat.

Uurimisalune kogukond kuulub Wengeri ja Snyderi (2000) võrdluse alusel praktikakogukondade gruppi, kus eesmärk on arendada osalejate võimeid, jagada ja vahendada teadmisi, iga kursusele kuuluja saab ise liituda, gruppi hoiab koos pühendumine samadele eesmärkidele ning grupi eluiga kestab, kuni liikmetel on huvi rühma tegevuste vastu. Käesoleva grupi eesmärk on jagada ja vahendada teadmisi ning arendada osalejate võimeid. Kõikide osalejate liitumine toimus läbi olemasolevate liikmete, kes lisasid oma rühmakaaslased grupi liikmeteks. Hoolimata sellest oli osalemine siiski vabatahtlik, soovi korral on alati võimalik grupist lahkuda. Pühendumus ja samastumine rühma kompetentsiga väljenduvad rühma liikmete vestlustest osavõtmises.

Vaadeldava perioodi sisse jäävad praktikakogukonna 3 arenguetappi (vt Joonis 2, lk 20): potentsiaal, ühendumine ja aktiivne tegevus (Wenger, 1998). Praegusel hetkel on kogukond aktiivne ja kaldub hajumise poole. Autor usub, et kuna osalejad on isiklikult tuttavad ja koos õppinud ka reaalses elus, siis ilmselt jääb grupi tegevus pikemaks ajaks hajumise faasi, kus aegajalt siiski sõna võetakse, infot jagatakse, nõu küsitakse. Tihedam suhtlus jääb ilmselt alles privaatvestlusse nende vahel, kes on õpingute jooksul rohkem suhelnud.

3.1 Kategooriad ja alamkategooriad

Nagu Laherand (2008) kirjutab, siis mõnikord tekib avatud kodeerimise tulemusel kümneid koode. Nelja lugemise järel tekkis antud töö autoril nimekiri 23-st koodist ehk alamkategooriast (vt Tabel 6, lk 32). Alamkategooriad grupeeriti ja jagati järgmisesse viide kategooriasse (Tabel 5, lk 30): õppetöö, silmaringi avardav, haridustehnoloogi või informaatikaõpetaja tööga seonduv, Facebooki grupi tegevused, muu postitus. Kategooriatele

määrati eraldav värv. Loendati postitused, kommentaaride hulk ja nupule „Meeldib“ vajutused. Tabel 5 on toodud postituste arvud.

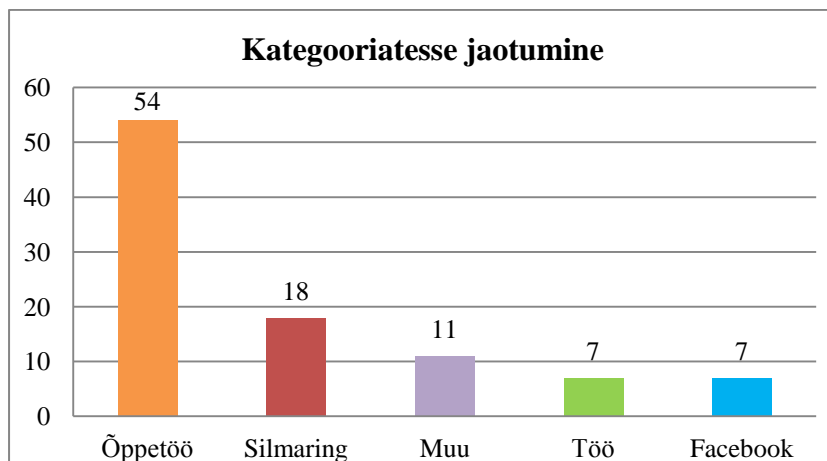
Tabel 5. Postituste arvuline jaotumine kategooriatesse

	Postitusi		Kommentaare		"Meeldib"	
	arv	osakaal	arv	osakaal	arv	osakaal
Õppetöö	54	55,7%	517	84,5%	32	32,7%
Silmaringi avardav	18	18,6%	41	6,7%	13	13,2%
Muu postitus	11	11,3%	29	4,7%	44	44,9%
Facebooki grupp	7	7,2%	3	0,5%	3	3,1%
HT ja IFop töö	7	7,2%	22	3,6%	6	6,1%
Kokku	97	100%	612	100%	98	100%

Postitusi oli vaadeldava aja jooksul 97, kokku kommenteeriti 612 korda ja „Meeldib“ nuppu vajutati 98 korral. Kõige enam meeldisid kogukonda kuulujatele muu kategooria postitused, mida oli 44 (44,9%). Enim meeldimisi saanud postitused selles kategoorias sisaldasid nalja (6 meeldimist), tsitaati (7 meeldimist), tervitust või soovi (8 meeldimist), kursuse kokkusaamise infot (10 meeldimist). Ainus postitus, mis sai veel 10 meeldimist oli õppetöö kategoorias, kus need, kes soovisid andmeanalüüsi kursust tunniplaani, pidid vajutama „Meeldib“ nupule.

Joonis 5 (lk 31) on näha, et kõige aktiivsemalt postitati ja kommenteeriti kategoorias õppetöö, mis on ka loogiline tulemus, kuna antud grupi liikmeid seob eelkõige õppetöö ülikoolis. Neid postitusi oli üle poole kõigist postitustest (vt Tabel 5), mida oli 54 postitust (55,7%) see kategooria sai ka kõige rohkem kommentaare – 517 kommentaari (84,5%). Teisel kohal on silmaringi avardavad postitused, mida oli 18 (18,5%). Kommentaare sai see kategooria 41 (6,7%). Muu kategooria alla jäävaid postitusi oli 11 (11,3%) ja kommentaare 29 (4,7%), haridustehnoloogi informaatikaõpetaja töö ja Facebooki grupi tegevusi kajastavaid postitusi oli kumbagi 7 postitust (7,2%), vastavalt 22 (3,6%) ja 3 kommentaari (0,5%).

Õppetöö kategooria jagunes omakorda alamkategooriateks (Tabel 6, lk 32): kursuste sisu, kursuste valimine, kodutööd, rühmatööd, tähtajad, uue õppimine. Kursuste sisu koosneb kursuste korralduslikest postitustest, nt mooduli salasõna, mõne aine eksami korraldus, e-õppekeskkonda või eksamile registreerimine, kursusel vajaliku tarkvara installeerimine, ÕIS-i kasutamine, kursuste tagasiside.

Joonis 5. Postituste kategoriatesse jaotumise võrdlus

Kursuste valimise alla paigutati teemad, mis on seotud üleülikoolilise valikaine, eeldusainete, magistritöö seminari aine ning tunniplaaniga. Tähtaegade alamkategoriasse paigutati kõik postitused, mis on seotud mingite tähtaegade küsimisega. Uue õppimine sisaldab fotoaparaadi kasutamise, PDF- vormi salvestamise postitusi ja postitust, kus uuriti, kas on võimalik leida internetist materjali, millele mitmes kohas viidatakse, aga mis on algsest kohast kustutatud.

Maailmavaadet või silmaringi avardavad postitused (Tabel 6, lk 32) on koondatud kategooria „Silmaring“ alla. Kokku oli selles kategoorias postitusi 18, kommentaare 41, „Meeldib“ nupuvajutusi 31. Koolituspakkumiste postitusi leiti 6, artikleid 5. Ürituste alamkategoriasse paigutati muuseumide, teatrietenduste ja muud üritusi reklaamivad postitused. Töökuulutusi jagati kaks, kus ühes pakuti tööd haridustehnoloogile ja teises otsiti projektijuhti. Õppematerjalide ja konkursi infot jagati mõlemat ühel korral.

Suuruselt kolmas kategooria nimetati pealkirjaga „Muu“, mis sisaldab tervitusi, tsitaati, nalja, enesetunde ja kokkusaamistega seotud postitusi. Samuti abipalveid kellegi projekti poolt hääletamiseks või väljastpoolt gruppi üliõpilase magistritöö küsimustikule vastamise abipalvet. Selles kategoorias oli kokku 11 postitust, 29 kommentaari ja 44 „Meeldib“ nupuvajutust.

Eraldi kategooria loodi Facebooki grupi tegevusi väljendavate postituste või teadete kohta grupi uudisvoos. Neid oli kokku 7: grupi loomine, administraatorite määramine, grupi seadetega seotud postitused. Seda kategooriat kommenteeriti kolmel ja sai „Meeldib“ nupuvajutusi kolmel korral.

Kategooriasse „Töö“ paigutati haridustehnoloogia ja informaatikaõpetaja tööga seotud postitusi, mida oli kokku 7, kommentaare 22 ja „Meeldib“ nupuvajutusi 6. Selle kategooria postitustes jagati vahendeid, rakenduste ideid ja aadresse, veebiaadresse, mida õppijad oma tulevases või olemasolevas töös võiks kasutada. Üks postitus kajastas ka abipalvet ühe keskkonna kasutamiseks oma töökohas.

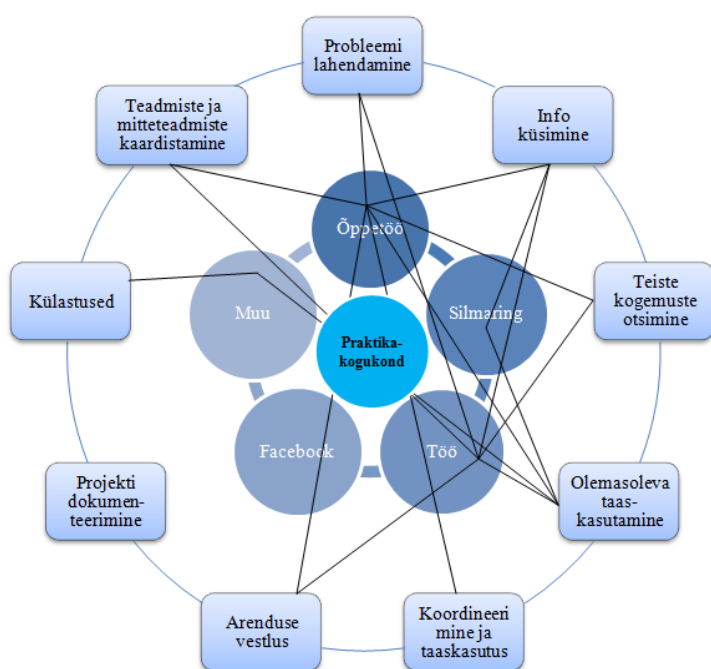
Tabel 6. Kategooriad ja alamkategooriad

Kategooria	Alamkategooriad	Mitu korda esineb postitust?
Õppetöö	kursuste sisu	16
	uue õppimine	3
	tähtajad	5
	kursuste valimine	15
	kodutööd	9
	rühmatööd	6
Silmaring	artikkel	5
	õppematerjalid	1
	töökuulutus	2
	konkurss	1
	koolitus	6
	üritused, kontsert, teater, muuseum	3
Töö	vidinad, vahendid, leheküljed jms	4
	Moodle	2
	Udutu	1
Facebook	grupi tegevused ja seaded	7
Muu	enesetunne	1
	tervitus	3
	naljad	1
	tsitaat	1
	abipalve: hääleta, vasta küsimusele	2
	seltsielu, saame kokku	2
	uued üliõpilased	1

Joonis 6 (lk 33) kujutab seoseid uuringus välja joonistunud kategooriate ja Wengeri (2011) toodud praktikakogukonna tegevuste näidete vahel. Joonise välimisel ringil on Wengeri esitatud tegevuste näited, mis on seostatud uuringu käigus leitud põhikategooriatega (joonise sisemine ring). Facebooki grupi tegevustest ei esinenud projekti dokumenteerimist. Uuritud grupi kategooriatest on Wengeri väljapakutud teemadega kõige enam seotud õppetöö

kategooria, mis sisaldab probleemi lahendamise arenduse vestlusi ning teadmiste ja mitteteadmiste kaardistamist. Olemasoleva taaskasutamisega seostab töö autor uurimiselusest vestlusest selliseid postitusi, kus jagatakse infot rakenduste kasutamishendite kohta, enda koostatud ja jagatud faile, mida soovitakse teistele grupiliikmetele. Koordineerimine on otseselt seotud õppetöö organiseerimisega, näiteks valikkursuste valimine. Info küsimise alla käivad nii õppetööga seotud info kui silmaringi laiendavad postitused, samuti tööalased küsimused, nagu näiteks küsimused Udu funktsioonide kohta. Samad küsimused sobivad ka arendusvestluste teemasse. Teiste kogemuste otsimine on põhiliselt õppetöö kategoorias, nt kas keegi oskab aidata, kuidas teha andmeanalüüsi kodutöö ülesannet.

Joonis 6. Seosed Facebooki grupi kategooriate ja Ungari väljapakutud praktikakogukonna tegevustega (Tabel 1)

Magistritöö üks eesmärkidest oli uurida, kuidas ja millistel eesmärkidel kasutatakse sotsiaalvõrgustikku Facebook formaalse õppetöö toetamiseks kõrghariduse kontekstis? Uurimistulemustest selgus, et ülekaalukalt kasutatakse Facebooki gruppi õppetöö organiseerimiseks ja õppetööga seotud vestlusteks, nt kursuse sisu, uue teadmise omandamine, õppetööga seotud tähtaegade küsimine, teavitamine, meeldetuletamine. Samuti olid olulised rühmatööde organiseerimine, kodutööde arutelud ja vestlused kursuste valimise üle.

3.2 Gephi ja kasutamisaktiivsus

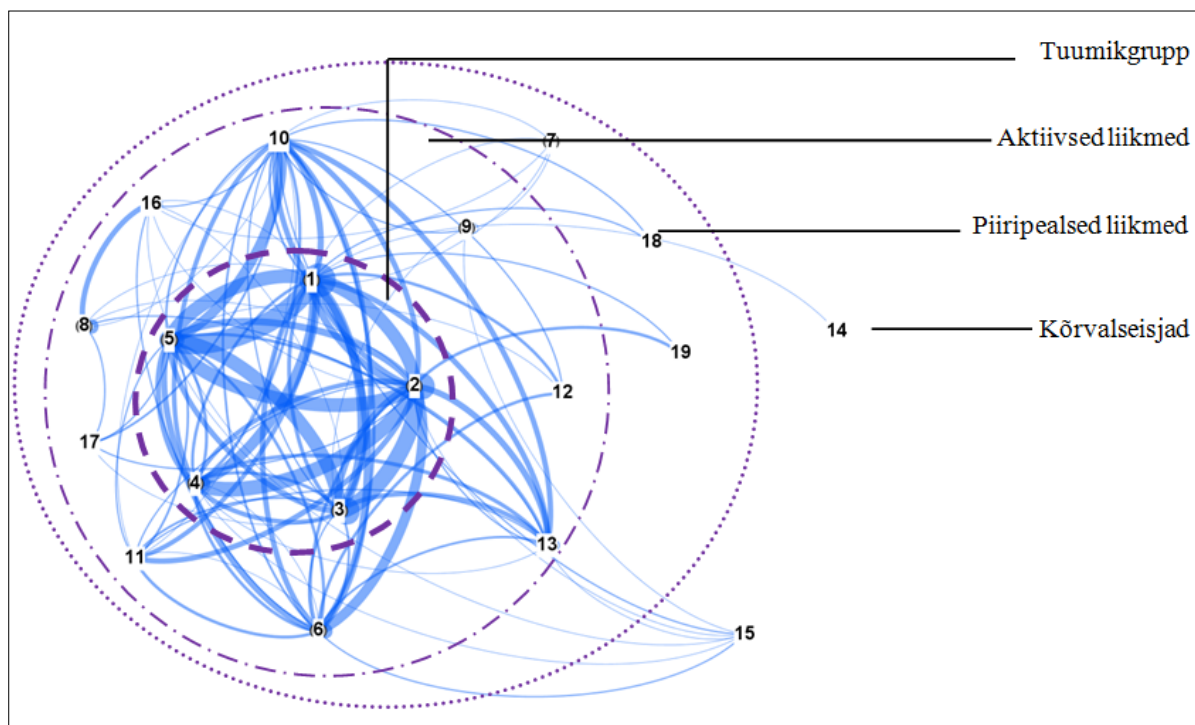
Uuritava praktikakogukonna liikmete aktiivsuse uurimuseks loodi andmefail (vt Tabel 7). Antud näide on väike lõige ja ei kajasta kõiki selle postituse suhteid. Tabelis on esimeses veerus kasutaja number, kes algatas teema. Samad numbrid on ajateljel kasutajate numbrid. Teises veerus on kasutaja number, kes antud teemale vastasid. Kui teises veerus numbrit pole, siis järelkult antud teemale ei vastatud või polnud põhjust vastata (grupi loomine, administraatori määramine, millestki teavitamine, mida polnud mõtet kommenteerida). Antud näites on koodiga nr 1 kasutaja algatatud teema saanud 7 kommentaari, mille on kirjutanud 5 erinevat inimest. Kuna Facebooki grupis pole võimalik kasutaja ühele konkreetsele kommentaarile vastust kirjutada, siis näib, nagu oleks number 1 kasutaja iseenda postitust kommenteerinud, kuid ilmselt vastas number 1 kasutaja, mõnele eelpool kirjutatud postituse kirjutajale (13, 3, 18 või 5).

Tabel 7. Gephi andmetabel

7	
7	9
7	
9	
1	13
1	3
1	3
1	3
1	18
1	5
1	1
...	...

Peatükis 1.3 on esitatud Wenger et al. (2002) joonis praktikakogukonnas osalemise tasemete kohta. Sarnased tendentsid joonistuvad välja ka programmiga Gephi loodud joonisel vaadeldava grupi juures (vt Joonis 7, lk 35). Tuumikgruppi kuuluvad liikmed 1, 2, 3, 4 ja 5. Aktiivseid liikmeid on grupis 9, piiripealseid liikmeid 3 ja kõrvalseisjaid 2. Kuigi joonisel on näha 15. kasutaja juures palju ühendusjooni teiste kasutajaga, siis tegemist on teiste kasutajate kommentaaridega 15. kasutaja postitusele.

Tabel 8 on näha, et 15. kasutaja aktiivsus grupis on madal, ta on teinud ainult ühe postituse ja mitte ühtegi kommentaari.

Joonis 7. Praktikakogukonda kuulujate aktiivsus

Praktikakogukonda kuulujate aktiivsuse joonisele on lisatud Wenger et al. (2002) joonise tasemed osalejate paiknemisele.

Tabel 8 (lk 36) on toodud osalejate koodid, algatatud postituste arv, kommentaaride arv ning mõlemad kokku uuritavas praktikakogukonnas. On näha, et tuumikgruppi kuulujate aktiivsus erineb oluliselt teistest liikmetest nii algatatud postituste kui kommentaaride arvu poolest. Natuke väiksem erinevus aktiivsete ja piiripealsete liikmete vahel, kus kõige vähem aktiivsem tegi kokku 10 postitust ja kommentaari ning piiripealsetest kõige aktiivsem tegi neid 8. Sarnane väike erinevus on ka piiripealsete ja kõrvalseisjate vahel (vastavalt 4 ja 2).

Tabel 8. Osalejate aktiivsus

	Osaleja kood	Algatatud postitused	Kommentaare	Kokku
Tuumikgrupp	3	13	91	104
	5	10	92	102
	1	15	82	97
	2	13	81	94
	4	10	63	73
Aktiivsed	6	7	44	51
	13	1	47	48
	10	5	30	35
	11	2	21	23
	16	1	14	15
	8	6	8	14
	12	1	11	12
	9	5	6	11
	17	0	10	10
Piiripealsed	7	6	2	8
	19	0	5	5
	18	0	4	4
Kõrvalseisjad	14	1	1	2
	15	1	0	1
		97	612	

3.3 Facebooki rollid

Üks magistritöö alameesmärkidest oli uurida, millised on Facebooki rollid ja nende tähtsus praktikakogukonna toimimise toetamiseks kõrghariduse kontekstis?

Käesoleva magistritöö uurimust koostades ja magistriõppegrupi vestlust kategoriseerides joonistusid välja järgmised Facebooki rollid (vt

Tabel 9, lk 38): Facebook kui koostöövahend, info vahendaja, info hoidja, kalender, meelelahutusvahend, virtuaalse praktikakogukonna keskkond. Antud uurimusest ei tulnud välja Facebooki rolli õpiobjektina nagu on kirjeldanud Ryan et al. (2013) oma uurimuses.

Koostöökeskkonna rollis kasutati uuritud õppegrupi poolt Facebooki gruppi rühmatööde organiseerimiseks (kes on kellega grupis, kes otsib gruppi jne), läbirääkimiste pidamiseks valikkursuste valimisel, kodutööde aruteludeks, uue teadmise omandamiseks ning kursuse sisu ja kodutööde vestlusteks.

Info vahendaja ehk teadetetahvel on Facebooki grupp viieteistkümnes alamkategorias. Facebook võimaldab jagada enda loodud materjale, jagada infot kursuste tähtaegade ja valikkursuste samuti rühmatööde ülesannete jagamise jms kohta. Kogu silmaringi kategooria põhineb info jagamisel. Jagati teavet põnevate või vajalike artiklite, õppematerjalide, koolituse, konkursi, töökohta, kontserdi, teatri, muu ürituse või näituse kohta.

Jagatud info ei kao Facebookist, kui just keegi teadlikult ei kustuta oma postitusi. Seetõttu toimib Facebook ka kui hoidja, säilitaja, ladu. Infot sirvimise teel pole väga mugav leida, kui grupp on eksisteerinud kaua, aga grupis on otsimise vahend olemas, mis töötab märksõna otsinguga postitustest hästi. Otsing ei laiene kommentaaridele. Samuti saab mingil määral kasutada veebilehitsejasse ehitatud otsimise (Ctrl F) funktsiooni.

Facebooki grupp toimib kalendrina igasuguste tähtaegade meeldetuletajana, kui keegi postitab uue või läheneva tähtajaga postituse või kommentaari. Samuti kasutati vaadeldava perioodi jooksul ühe korra grupile ürituse loomist, mis on Facebooki enda funktsioon.

Facebooki roll meelelahutajana joonistub välja muude tegevuste kategoorias, kus olid tervituste, naljade tsitaatide, kursuse kokkusaamiste, uute üliõpilaste ja enesetundega seotud postitused.

Käesolev praktikakogukond eksisteerib nii virtuaalselt kui reaalses elus loengutes kohtumise teel. Seetõttu on välja toodud ka virtuaalselt eksisteerimise keskkonna roll. Valitud digitaalne vahend (Facebook) toetab praktikakogukonna eksisteerimist virtuaalsena. Selles rollis on grupi eksisteerimise tegevused, üksteisele saadetud tervitused, enesetunde väljendamiseks ja parandamiseks mõeldud positused, tsitaat, abipalve grupile kellegi kolmanda aitamiseks ka virtuaalse kogukonna realselt kokkusaamise organiseerimine.

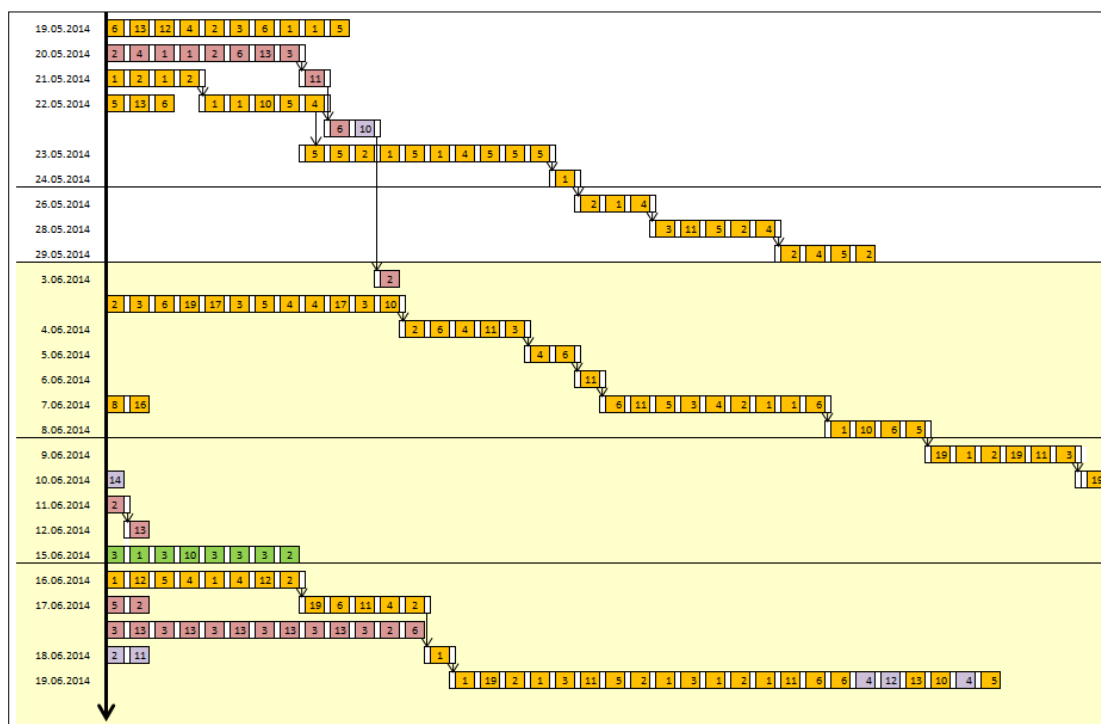
Tabel 9. Facebooki grupi vestluse kategooriad ja rollid

		Koostöö- vahend	Info vahendaja	Info hoidja	Kalender	Virtuaalse praktika- kogukonna keskkond	Ajaviite ja meele- lahutus- vahend, suhtlus- keskkond
Õppetöö	kursuste sisu	x	x	x			
	uue õppimine	x		x			
	tähtajad		x		x		
	kursuste valimine	x	x		x		
	kodutööd	x		x			
	rühmatööd	x	x	x	x		
Silmaring	artikkel		x	x			
	õppematerjalid		x	x			
	töökuulutus		x				
	konkurss		x				
	koolitus		x		x		
	üritused, kontsert, teater, muuseum		x		x		
Töö	vidinad, vahendid, leheküljed jms		x	x			
	Moodle		x	x			
	Udutu		x				
Facebook	grupi tegevused ja seaded					x	
Muu	enesetunne					x	x
	tervitus					x	x
	naljad					x	x
	tsitaat			x			x
	abipalve: hääleta, vasta küsimustikule		x			x	
	seltsielu, saame kokku			x	x	x	x
	uued üliõpilased		x				x

3.4 Ajatelg

Vaatluse all oleva Facebooki grupi vestlustest koostati ajateljele vestlusi kajastav joonis (LISA 1. Facebooki grupi ajatelg), kus värvid on vastavuses kategooriatele antud värvidega. Joonis 8 on toodud väljavõte grupi tegevusest 19. maist kuni 19. juuni 2014. aastal.

Iga postitus on lisatud esimesena, sellele järgnevad samal real postitusele kirjutatud kommentaarid. Samal päeva kirjutatud kommentaarid on postitusega samal real. Kui kommentaar on lisatud hiljem, siis on ta vastava kuupäeva real ja ühendatud noolega eelmise postitusega. Seda näitavad nooled joonisel. Postituste ja kommentaaride kastikesel olevad numbrid vastavad kasutajate numbritele. Näiteks 20.05 (vt Joonis 8) on alustanud postitust kasutaja 2 silmaringi teemal. Talle on kirjutatud samal päeval seitse, järgmisel päeval 1, ülejäämisel päeval kaks ja alles 3. juunil veel üks kommentaar. Selle postituse kommentaaridest on näha, et 22. mail on muutunud hetkeks ka kategooria. Üks kommentaar on lisatud teisest kategooriast. Selliseid kategooria muutmisi on näha veel 17.04, 12.05 ja 19.05 (vt LISA 1. Facebooki grupi ajatelg), kuid kõik kategooriat muutnud kommentaaride read jõuavad kiiresti tagasi oma algse kategooria juurde.

Joonis 8. Väljavõte ajateljst (Lisa 1)

Nagu juba kategooriate vaatlusest välja tuli, siis kõige aktiivsemad teemad osutusid õppetöö teemadeks. Sama joonistub välja ka ajateljel. Kõige rohkem kommentaare on selles kategoorias kirjutatud 15. detsembril, 5. aprillil, 21. mail, 3. ja 16. juunil alustatud postitustele.

Vestluste algatajatele tulid vastused enamasti kohe. Üheksal juhul on esimene vastus tulnud hiljem, nendest neljal juhul kohe järgmisel päeval, ülejäänutel veelgi hiljem. Postitusele

vastamise aktiivne periood jääb sama või paari järgmise päeva või pikemal juhul nädala raamidesse.

Pikemad ja aktiivsemad vestlused jäävad detsembri, jaanuari, mai ja juuni kuudesse. Seda võib selgitada eksamite ning arvestuste aegadega, nt kodutööde sooritamised, arvestuste tulemuste ootamine.

Kõige rohkem kommentaare said positiivsed õppetöö kategoorias teemadel: teadmisesjuhtimise rühmatöö (12 kommentaari), haridustehnoloogilise nõustamise kodutöö (15 kommentaari), ÕIS ning kadunud eksamid (37 kommentaari), õppedisaini aluste tähtajad (17 kommentaari), andmeanalüüsi eeldusaine (14 kommentaari), E. Bardone loengu toimumine (17 kommentaari), õpianalüütika eeldusaine (20 kommentaari), multimeediumi kodutöö (17 kommentaari), multimeediumi arendamise kodutöö tähtaeg (34 kommentaari), informaatika didaktika rühmatöö esitlus (20 kommentaari), andmeanalüüsi kodutöö (32 kommentaari), multimeediumi arendamine (38 kommentaari), multimeediumi arendamise tulemused (35 kommentaari).

Kogukonna tuumikgruppi kuulunud osalejad koodidega 1-5 on olnud aktiivsed kogu vaadeldud ajaperioodi jooksul (vt Tabel 4, lk 25). Need, kes on olnud aktiivsed postitajad, on olnud ka aktiivsed kommenteerijad. Kõrvalseisjad on olnud pidevalt samas rollis. Väikest liikumist võib panna tähele aktiivsete ja piiripealsete osalejate vahel, kus algatatud postitusi on küll vähe, aga kommenteeritud on rohkelt, nt kasutaja 13, kes oma ühe algatatud postitusega võiks jääda piiripealsesse gruppi, kuid 47 kommentaariga paigutub aktiivseimate liikmete sekka.

3.5 Intervjuud

Järgnevas ülevaates intervjuudest on õppijate arvamused toodud nende koodide kaupa kaldkirjas, nt *Õ1*, järgneb tema arvamus intervjuust.

Intervjuud alustati küsimusega „**Miks just Facebooki grupi suhtluskeskkonnaks valiti?**“. Kõik vastajad olid ühel meelel, et loengus „Õpikeskkonnad ja õpivõrgustikud“ mainis õppejõud, et eelmistel gruppidel on väga aktiivsed Facebooki grupi vestlused olnud ning arvati, et üks aktiivsetest õppijatest kohe ka grupi moodustas. Oluliseks põhjuseks peeti samuti seda, et paljudel oli Facebookis konto juba olemas. Üks tuumikgruppi liikmetest vastas,

et mõnda teist keskkonda välja ei pakutudki. Kõige vähemaktiivsem liige tõi esile, et Facebook tundus parim koht info jagamiseks ning aruteludeks.

Facebooki olulisust kogukonna tekkimisel hinnati erinevalt. Tuumikgrupi liikmed ei pidanud keskkonna rolli väga oluliseks. Välja toodi, et pigem olid olulised loengutes antud rühmatööd, mille läbiviimiseks kasutati Facebooki privaativestlusi väikestes rühmades.

Õ3: Kogukonna tunnet tekitasid minus pigem erinevad grupitööd. FB oli ja on minu jaoks pigem info vahetamise koht.

Õ5: Ma arvan, et FB grupil ei olnud kogukonna tunde tekkimisel kuigi suur osa, sest esialgu ei olnud kuigi aktiivset suhtlust.

Aktiivsed osalejad hindasid kõrgelt antud keskkonna rolli kogukonna tekkimisel. Toodi välja, et väga hea ja kindlust tekitav oli teadmine, et küsimuste tekkimise korral sai Facebooki grupi vestlusest kiiresti vastuseid. Samuti peeti oluliseks aja kokkuhoidu.

Õ12: Paljud küsimused said lahendatud nii, et üks kirjutas õppejõule ning siis jagas infot kaasõpilastega, seega saime ka õppejõudude aega säästa.

Mida vähemaktiivsem osaleja oli, seda olulisemaks hindas ta Facebooki rolli kogukonna tunde tekkimisel, näiteks

Õ14: Ma arvan, et see oli suureks abiks nii tutvumisel, suhtlemisel kui õppetöös.

Õppetöö osas tajusid vähemaktiivsemad liikmed enam kui aktiivsed liikmed, et Facebook aitab õppetöös palju. Siin toodi välja ka kaks vastandlikku arvamust.

Õ7: Kui grupp on loodud õppetöö eesmärgil, siis jäävad postitused sellega seotuks ja „rämpsus“ sisse ei tule.

Samas tõi järgmine intervjuueeritav välja, et suureks probleemiks kippus saama liiga suur infomüra, kus oluline fookus hakkas kaduma silmist, mille tõttu hakkas intervjuueeritav aja jooksul järjest vähem uudisvoogi jälgima. Tundub, et viimati mainitud arvamus on pigem erandlik, sest teised vastanud seda välja toonud pole. Aktiivsemad liikmed pidasid olulisemaks, et Facebook aitab pidada järge kodutöodes, puudumiste puhul oli võimalik kodutööde kohta küsida, rühmatöösse organiseeruda. Positiivsena toodi välja, et paljud rühmatööd said valmis tänu Facebooki privaativestlustele.

Üksteisest arusaamisega vastajate hinnangul suuri probleeme polnud. Üks vähemaktiivsetest osalejatest ütles virtuaalse kogukonna kohta olulise mõtte:

Õ7: Arusaamine sõltub tihti lugejast ja tema hetkelisest emotsionaalsest seisundist. Kui jääda mõistlikuks ja kirjutada lahti pikemalt oma seisukoht, siis ei pea alati üle reageerima.

Üldiselt hinnati üksteise mõistmist heaks või väga heaks. Esile toodi, et mõnikord jõuti ühisele seiskohale pikema arutelu käigus.

Õ19: Kui olid konkreetset õpiülesanded ning teemades ei kaldunud kõrvale oli koostöö ja infovahetus operatiivne ja asjakohane.

Esinenud arusaamatusi leiti üks, kus toimus tuline arutelu, kuid selle esile toonud intervjueeritav selgitas, et tema meelest oli seekord pigem tegu erinevate vaadetega, mitte üksteise mõistmise probleemidega. Teine intervjueeritav, kes oli sama arusaamatuse keskmes ütles, et tema eesmärk oli kutsuda kursusekaaslasti rohkem suhtlema õppejõududega, aga teda mõisteti valesti ja ta sai üsna kriitilise hinnangu ühelt kaasõppijalt. Kaks korda toodi välja, et arusaamatusi tuli mitmetimõistetavate kodutöödega. Sellest saadi üle eelpool nimetatud pikkade arutelude käigus.

Küsimusele „**Kas ja kuidas Facebooki grupp aitas kaasa kursusekaaslaste paremale tundmisele?**“ vastasid aktiivsemad liikmed, et mitte eriti. Üks vastajatest tõi välja, et aktiivsus Facebooki grupis peegeldas inimese aktiivsust tegelikus elus ehk see, kellel on loengus alati midagi öelda või kommenteerida, oli aktiivne ka Facebooki grupis kommenteerima. Keskmiselt aktiivsed ja vähemaktiivsed liikmed arvasid, et aitas vägagi üksteise paremale tundmisele, lisaks sai paremini aimu kursusekaaslase mõttemaailmast, mõnest hobist või lisategemisest, heast huumorisoonest, mis muidu loengus ei avaldunud. Positiivseks hinnati läbivalt sedagi, et algul ei tundud kõiki nägu ja nimepidi, aga Facebooki grupis nimi koos pildiga aitas inimesi meelde jätta.

Intervjueeritavad hindasid **grupis osalemisest saadavat kasu** oluliseks. Peaaegu kõik vastanud leidsid, et infovahetus oli kiire. Üks intervjueeritavatest mainis, et kasutas pigem helistamist või otsest suhtlust, et infot tähtaegade kohta saada. Esile toodi, et kui keegi sai uut infot kodutööde kohta, siis oli see info kohe ka kogu grupil olemas. Samuti peeti oluliseks kodutööde aruteludest saadud kindlust, et oldi ülesandest õigesti aru saadud ning „õlg öla kõrval tunnet“, et kõigil on sarnased probleemid. Esilekerkinud märksõnad vastustest olid: tööks vajalikud lingid ja juhendid, kodutööde küsimused, kindlustunne, kiire ühenduse võtmine, paremini sooritatud kodutööd, nn „teise eksperdi arvamus“.

Õ3: Arutati mingit kodutöö probleemi, siis võis saada ka nõ teise pilgu asjale - mis võis aidata kiiremini/paremini kodutööd sooritada.

Kõige olulisema õpivestlusena märgiti ühe aine „Multimeediumi arendamise“ teemad. Selle õppeainega seotud postitused said kõige rohkem kommentaare. Samuti mainiti statistika õppeainet.

Õ1: Kõige aktiivsem vist oli statistika, kuna sellega jagelesid kõik ega olnud kellegi jaoks enesest mõistetav.

Välja toodi ka kodutööde probleemide lahendused, mis hoidsid aega kokku.

Kõige enam stimuleerivam oli saada teiste kaaslaste käest vihjeid oma tööga jätkamiseks, kui oldi mõne kohaga kimbatuses ning keegi näitas õige suuna kätte. Samuti peeti väga edasiviivaks seda, kui keegi oli juba keerulise tööga hakkama saanud, siis ei saanud ju ise kehvem olla ja pidi rohkem pingutama, et järele jõuda. Selle küsimuse vastustes toodi välja ka, et olulisemad olid ühe vastaja jaoks hoopis privaatvestlused, teise jaoks olid stimuleerivamad hoopis kodutööde tähtjad. Olulisena tõi üks keskmiselt aktiivne vastaja välja, et oluline oli teadmine, et teistel on ka nii.

Õ12: Kindlasti oli oluline teadmine näiteks see, kui õppejõud ei olnud kursusehinnet välja pannud, et ka teistel on sama probleem, sest kui seda teadmist poleks olnud, siis oleksin mõelnud, et ehk on mul midagi tegemata jäänud. Oluline oligi just nõu küsimine ning seejärel asjalike nõuannete saamine.

Uue teadmise loomise osas peeti üldiselt Facebooki osa tagasihoidlikuks, kuid vastused olid erinevad: mingil määral, pigem kordamine, raske öelda, loomulikult, ei, jah. Märgiti, et tagantjärele selle tuvastamine on peaaegu võimatu. Välja toodi, et õppeainete ajaveebid olid informatiivsemad, kuid Facebooki grupis jagatud erinevad artiklid, mis olid seotud õpitavate erialadega, andsid palju uut ja huvitavat informatsiooni.

Facebooki grupi puudustest toodi kõige konkreetselt välja, et Google Docs võiks olla seotud grupi tegevustega.

Õ14: Google Doc's võiks olla kuidagi grupiga seotud.

Mainiti ka, et grupis oleks vaja rohkem rahu ja vaikust, sest suures grupis on palju ebaolulist infot. Üks vastanutest leidis, et oleks võinud olla oma kursuselt keegi aktiivsem liige, kes õppetöö tähtaegadel silma peal hoiaks. Keskmiselt aktiivsed liikmed ei mäletanud olukorda,

kus millestki oleks puudust tuntud. Pigem toodi positiivsena välja, et kui ei tahtnud oma muret kogu suure grupiga jagada, siis sai kirjutada privaatvestlusse nendele, keda rohkem tunti. Aktiivsemad liikmed tõid esile, et rohkem oleks oodanud hoopis päris elus silmast silma loenguväliselt kohtumist.

Kogukonnaliikmena käitumisele anti hinnanguid aktiivsest osalejast kuni kõrvaltvaatajani. Märjiti veel, et oldi informatsiooni koguja, vastaja, ebaregulaarselt jälgija, lugeja, *like*-tüüpi osaleja. Mitteamiivsus põhjustena toodi välja, et kodutöid oli rohkelt, muud tegevused tööl ja kodus, kartus näida asjatundmatuna, tagasihoidlik iseloom ning mainiti, et ei meeldi olla torkija, tahaks olla pigem rahulik emotsioonideta osaleja.

Enda aktiivsuse kohta arvati, et oldi aktiivne, piiripealne, kõrvalseisja ning üks arvamus oli ka, et käidi läbi kõik rollid. Keegi ei hinnanud ennast tuumikgruppi kuulujaks. See, kuidas valitud roll väljendus, toodi esile, et enamjaolt oldi lugeja, sekkuti, kui peeti vajalikuks, ei süvenetud liigselt, nauditi kõrvalseisja rolli, jälgiti ainult ning *laigiti* („Meeldib“ nupuvajutused), vahel harva lisati küsimus või kommentaar.

Enda aktiivsusel grupis ja Facebooki kasutamise aktiivsusel on seosed olemas. Üks keskmiselt aktiivne vastaja ütles, et ta on Facebookis oluliselt aktiivsem, kui grupis sõna võttes. Teine tõi välja, et tal on Facebook peale tööpäeva õhtul lahti, kui töötab arvutiga ehk ainult õppimiste pärast Facebooki ei mindud. Kõige aktiivsem grupis osaleja ütles, et kuna ta tegi Facebooki konto selle pärast, et grupi tegevustes osaleda, siis alguses oli Facebooki kasutamise aktiivsus otseselt seotud grupis osalemise aktiivsusega. Hiljem hakkas ta ka rohkem Facebooki kasutama, mitte ainult grupi jälgimiseks. Aktiivsuse järgmine osaleja tõi esile, et tema aktiivsus grupis on otseselt seotud Facebooki kasutamisega, sest spetsiaalselt grupi lugemiseks Facebooki ei logitud. Pigem mindi Facebooki ja muu hulgas vaadati üle ka grupi tegevused.

Kõik vastajad arvasid, et **Facebook täitis oma eesmärgi kogukonna tegutsemiseks**. Küsimusele „Kuidas Facebook toetas praktikakogukonda?“ vastati, et kõik info oli ühes koos, ligipääsetav, kaitstud suletud grupi privaatsussätetega, lihtne kasutada, eraldi kontot polnud tarvis luua, kiire infovahetus, failide, videote ning linkide jagamine, lihtne navigeerida, aitas jagada teadmisi ja kogemusi, aitas töötada ühise eesmärgi nimel. Lisati veel, et vaevalt oleksid õppijad ilma Facebooki grupita nii tihedalt omavahel suhelnud (nt Googel Groups listi kaudu) ja üksteisest nii palju teada saanud. Positiivsena toodi välja, et tekkis usaldus

liikmete vahel. Üks aktiivsetest liikmetest arvas, et õppijad oleksid hakkama saanud ka mõne teise keskkonnaga.

Õ3: Arvan, et FB oli piisav vahend meie kogukonna tegutsemiseks. Samas oleks me toime tulnud ka teistes keskkondades, kuhu grupi liikmed regulaarselt sisse logivad. Ma arvan, et funktsionaalsus meie grupi puhul väga rolli ei mänginud - me oleme võimelised mujalt neid funktsioone sisse tooma vajadusel. Toetas see, et kõik ühes kohas koos, lihtsasti ligipääsetav, suletud grupp.

Üks vastajatest mainis, et sisu navigeerimist, konkreetsele inimesele vastamist (vastuste lõimimine on võimalik Facebooki lehtedel, gruppides mitte), teemade loomist võiks Facebooki grupis paremaks teha.

Facebooki grupi jätkusuutlikkusele on hinnangud sarnased. Arvatakse üksmeelselt, et grupp ei ole peale lõpetamist püsiv, sest grupi tegevuse eesmärk on ikkagi õppetöö info jagamine. Kõik, kes on täiendanud oma vastust, on märkinud, et ilmselt jäävad kestma väikesed privaatvestlused lähemate kursusekaaslastega ehk nendega, kellega rohkem rühmatöid koos sai teha ja kellega saadi lähemalt tuttavaks. Kaks vastanut on märganud, et juba praegu näitab grupp hääbumise märke ning need, kes on akadeemilisel puhkusel või õpingud katkestanud ei osale enam grupi vestlustes. Kaks intervjuueeritavat tõid esile, et nad on juba praegu liitunud suuremate erialaste kogukondadega. Kaks aktiivsemat liiget on avaldanud lootust, et grupi tegevus võiks edasi kesta vähemalt nii kaua, kuni ka viimased on lõpetanud ning „*meie kursus oli mõnusalt kirju ning oma eri tahkudega suudaksime kindlasti olla kasulikud üksteisele ka edaspidi*“. Samuti tõi üks intervjuueeritav välja, et Facebooki on tekkinud häirivaid faktoreid, mis võivad vähendada osalejate kasutusaktiivsust.

Õ3: Näiteks uute postituste ilmumine on väga segane - mõni postitus uudisvoos ilmub 3 päeva peale tegelikku postitamist ja näitab ikka nagu oleks 1 tund tagasi postitatud. Või siis erinevates seadmetes näitab erinevaid postitusi.

Sama vastaja tõi välja, et õnneks grupisisesed postitused jõuavad õigeaegselt kohale.

3.6 Analüüs

Antud magistritöö viimane ülesanne oli uurida, kuivõrd toetab sotsiaalvõrgustik Facebook praktikakogukonna tekkimist, tegevusi ning jätkusuutlikkust formaalse magistriõppe kontekstis.

Praktikakogukonna tekkimisel uuritud õppegrupi tuumikgrupi 2 aktiivseimat liiget väga suurt rolli Facebookil ei näinud. Pigem arvati, et kogukonna tunnet suurendasid rühmatööd ja privaatvestlused. Teised küsitletud tundsid, et Facebook aitas praktikakogukonna tekkimisele kaasa ning toetas tegevusi, omavahelist suhtlemist, rühmatööde jaoks suhtlemist, individuaalsete tööde paremat sooritamist. Facebooki grupis osalemine andis õlg õla kõrval tunde ning teadmise, et vajadusel on alati abi kiiresti käepärast.

Nagu Hurt et al. (2012) oma uurimuses, nii leidis ka antud töö autor, et Facebooki peeti sobivaks suhtluskeskkonnaks, sest enamusel õppijatest oli selle keskkonna kasutajakonto olemas ning seda keskkonda juba kasutati suhtlemiseks. Antud magistritöö kontekstis võime öelda, et Facebooki eelistati õppejõudude väljapakutud keskkondadele, kuna see oli ainus keskkond, kus tekkis pikk arutelu ja mida kasutati kogu õppimise jooksul. Üheski kursuse keskkonnas aktiivset suhtlust ei tekkinud. Siinkohal võib tuua välja kursused, kus rakendati ajaveebipõhist õpet ja oli kohustus kaasõppijate postitusi kommenteerida, aga kuna tegemist oli kohustusega, siis vaba arutelu ei tekkinud. Facebooki grupi teemad olid ka tunduvalt vabamad ja pisut teise suunaga, kui kursuste ajaveebide postitused ja kommentaarid.

Antud sotsiaalvõrgustiku grupis toimus ainult kirjalik suhtlus, aga sellest tulenevalt suuri arusaamatusi ja probleeme esile ei kerkinud. Sellistes kogukondades osalemisel on oluline oma mõtted võimalikult selgelt kirja panna, vajadusel pikemalt lahti kirjutada. Autor soovib enne grupis avalikku kiiret reageerimist küsida täpsustavaid küsimusi näiteks privaatvestluses.

Kirjanduse ülevaates välja toodud uurimuses Hurt et al. (2012) leidsid Facebooki kasutajad, et nad said kursusekaaslastega paremini tuttavaks. Sama tõid esile ka käesoleva magistritöö intervjuueeritavad. Grupiliikmete kohta saab aimu tema aktiivsusest päriselust, tema hobidest, huumorisoonest ja mõtetest. Palju aitas nimede õppimisel Facebooki pilt ja nimi.

Facebooki grupis osalemise kasulikkusena toob autor välja kiire infovahetuse, koostöövõimaluse kodutööde sooritamisel ning raskete ülesanne lahendamisel ning sarnaste probleemide lahendamisel, vajalikud materjalid oma töös (juhendid, artiklid ja lingid), teise inimese seiskohaga tutvumise ning sellest tulenevalt võib-olla oma seisukohtade ümbervaatumise. Viimasele seisukohale lisaks stimuleerisid vastajate hinnangul nende õppimist ka vihjed kodutööde sooritamiseks, kaasõppijate edusammud, mis tekitasid soovi sama tubli olla.

Suuri Facebooki grupi puudusi välja ei toodud. Esile võib tuua, et õppetöökäsitatavate gruppide kujundusi võiks saada muuta sobivamaks sisu navigeerimise, teemade loomisel, Google Drive'i dokumentidega mõistlikku sidumist. Samuti võiks olla võimalik kommentaaride loimimine Facebooki grupis, nagu on Facebooki lehtedel (*Pages*). Puudust tunti õppetöövälisest reaalsest koostumistest.

Intervjueritud õppijate käest uuriti, kui aktiivsena ja millises rollis tundsid nad ennast grupis osalejana. Tabelis 10 on toodud intervjueritute hinnangud ja tegelik asukoht aktiivsuse järgi. Tabelis olevad arvud on osalejate koodid (vt Tabel 10). Enda aktiivsusele grupis anti intervjuude käigus üks täpne hinnang (õppija 19). Enamasti alahinnati oma aktiivsust grupis. Üks õppija hindas enda aktiivsust kõrgemaks (õppija 14). Tuumikgruppi kuulujaks ei julgenud arvata ennast keegi. Kõige rohkem arvati, et kuulutakse piiripealsete osalejate hulka.

Tabel 10. Intervjueritute hinnang enda aktiivsusele grupis

	Tegelik	Osaleja hinnang
Tuumikgrupp	3 5 1	
Aktiivsed osalejad	13 12	3 1
Piiripealsed osalejad	7 19	5 13 19 14
Kõrvalseisjad	14	12 7

Antud praktikakogukonna hääbumine on juba näha grupi väheses aktiivsuses. Enam pole palju teemasid, mis enamust grupist seoks. Paljud õppijad on akadeemilisel puhkusel ja lõpetavad hiljem, aktiivne suhtlus on liikunud privaatgruppidesse. Nagu Wenger et al. (2002) välja tõid, siis grupiliikmete vahel ongi tekkinud isiklikud kontaktid. Need jäävad ka peale lõpetamist. Sama tõid välja ka intervjueritavad. Kui grupp jääb alles ja sellesse jääb piisavalt liikmeid, siis ilmselt grupi tegevus jääb mitteaktiivseks võib-olla üksikute abi ja nõuannete küsimustega suuremale grupile.

Prescott, Wilson ja Becket (2013) töid välja, et üliõpilased on väga innukad kasutamaks Facebooki kursuse omavaheliseks suhtlemiseks ja mitteformaalses õppimises, mis võimaldab üliõpilastel koguda infot ja allikaid. Sama joonistus välja ka antud uurimusest. Kogu analüüsist joonistubki välja Facebooki oluline roll kogukonna tekkimisel ja hoidmisel, kuigi grupi tegevusi ei peeta väga tähtsaks, aga ilma kogukonna grupita ning ühiste vestlusteta ilmselt ei oleks tekkinud ka olulisi privaatvestlusi, mis jäävad sõpruskondade vahele peale Facebooki grupi hääbumist.

Uurimuse kokkuvõtteks võib öelda, et Facebook sobib formaalse õppe ning praktikakogukonna toetamiseks. Facebooki saab edukalt kasutada õppetöö organiseerimiseks ja õppetööga seotud vestlusteks, nt kursuste sisu aruteludeks, uute nii õppetöö kui õppetööväliste teadmiste omandamiseks, õppetööga seotud tähtaegade meelde tuletamiseks, teavitamiseks, tähtaegade küsimiseks, rühmatööde organiseerimiseks, kodutööde aruteludeks, kursuste valimise vestlusteks.

KOKKUVÕTE

Käesolev magistritöö otsis vastuseid küsimusele, kuidas üks Tallinna Ülikooli magistriõppe õppegrupp kasutab Facebooki oma õpitegevuste ja toetamiseks ja õpivestluste läbiviimiseks. Töö eesmärk oli uurida, analüüsida ja mõista, kuidas ning mil määral Facebook toetab formaalse õppe käigus loodud praktikakogukondi. Antud töö käigus uuriti, kuidas ja millistel eesmärkidel kasutatakse sotsiaalvõrgustikku Facebook formaalse õppetöö toetamiseks kõrghariduse kontekstis, kuidas toetas sotsiaalvõrgustik Facebook praktikakogukonna tekkimist, tegevusi ning jätkusuutlikkust formaalse magistriõppe kontekstis, millised Facebooki õpivestluste mustrid joonistusid välja magistriõppe praktikakogukonnas, millised olid Facebooki rollid ja nende tähtsus praktikakogukonna toimimise toetamiseks.

Antud magistritöö viidi läbi kvalitatiivse juhtumiuuringuna, kus juhtum on 2013. aastal haridustehnoloogia ja informaatikaõpetaja magistriõppesse astunud õppegrupi Facebooki õpivestlused esimesel ja teisel semestril (oktoobrist 2013 kuni 2014. aasta juulini). Andmete analüüsimiseks kasutati Facebooki grupi vestluse avatud kodeerimist ja sisuanalüüsi. Eesmärkide täitmiseks analüüsiti teoreetilistele lähtekohtadele tuginedes Facebooki grupi vestlusi ning viidi läbi intervjuud erineva aktiivsusega õppijatega.

Uuringu ja analüüsi käigus täideti püstitatud eesmärk ja leiti vastused uurimisküsimustele. Tulemusi analüüsides selgus, et antud magistriõppe grupid kasutasid Facebooki grupi vestlust aktiivselt õppetöö toetamiseks, silmaringi avardamiseks, vähem muudeks vestlusteks, aga ei puudunud ka tööalased vestlused. Formaalse õppe toetamisena joonistusid välja järgmised tegevused: kursuste sisu arutelud, uute teadmiste omandamine, õppetöoga seotud tähtaegade küsimine ning meeldetuletamine, rühmatööde organiseerimine, kodutööde arutelud, kursuste valimiste vestlused.

Facebooki positiivsete külgedena toob autor intervjuudest välja väga kiire infovahetuse, koostöövõimaluse kodutööde sooritamisel ning sarnaste probleemide lahendamisel, vajalikud materjalid oma töös (juhendid, artiklid ja lingid), teise inimese seiskohaga tutvumise ning sellest tulenevalt võib-olla oma seisukohtade ümbervaatamise. Viimasele seiskohale lisaks stimuleerisid vastajate hinnangul nende õppimist ka vihjed kodutööde sooritamiseks, kaasõppijate edusammud, mis tekitasid soovi sama tubli olla, õlg õla kõrval tunne raskete ülesannetega hakkamasaamisel.

Praktikakogukonna tekkimisel ning tegevuste toetamisel on Facebooki roll selgelt olemas. Uurimusest võib järeldada, et ilma sotsiaalvõrgustiku (antud juhul Facebooki) toeta ei oleks olnud omavaheline suhtlemine nii aktiivne ja tõhus. Esile võib tuua Facebooki kui koostöövahendit, info vahendajat, info hoidjat, kalendrit, virtuaalse praktikakogukonna keskkonda, meelelahutusvahendit.

Uurimuse käigus leiti, et Facebooki grupi jätkusuutlikkus ei ole tõenäoline. Intervjuudest tuli välja, et enim hinnati väikestes gruppides tekkinud sõpruskondade privaatvestlusi, millele ennustavad osalejad ka pikka iga erinevalt Facebooki grupist endast, mis töö valmimise lõpuks näitab juba üles hajumise etapi märke.

Käesoleva uurimistöö tulemused võivad olla aluseks järgnevatele uurimustele, et uurida ja võrrelda teistes õpikeskkondades toimunud vestlusi ja võrrelda neid Facebookiga. Käesolev Facebooki grupp oli ainult õppijatevaheline grupp ja nn iseorganiseeruv. Antud töö edasiarenduseks võib olla uurida mõne kursuse raames õppejõu poolt loodud õppegrupi vestlusgruppi (Haapsalu Kutsehariduskeskuses on mitu sellist gruppi loodusturismi erialal) ning võrrelda, kuidas need kaks omavahel erinevad ning sarnanevad, missugused teemad ning rollid joonistuvad välja grupis, kus osaleb ka õppejõud.

KASUTATUD ALLIKAD

- OnlineCollege.org. *99 Ways You Should Be Using Facebook in Your Classroom*. (2012).
Loetud aadressil <http://www.onlinecollege.org/2012/05/21/100-ways-you-should-be-using-facebook-in-your-classroom-updated/>.
- boyd, d. m., & Ellison, N. B. (2007). Social Network Sites: Definition, History, and Scholarship. *Journal of Computer-Mediated Communication* (13), 210–230.
doi:10.1111/j.1083-6101.2007.00393.x.
- Cohen, L., Manion, L., & Morrison, K. (2007). *Research Methods in Education*. New York: Routledge, 475-500.
- Fordham, I., & Goddard, T. (2013). *Facebook Guide for Educators: A Tool for Teaching and Learning*. London. The Education Foundation HQ. London.
- Gannon-Leary, P., & Fontainha, E. (2007). Communities of Practice and Virtual Learning Communities: Benefits, Barriers and Success Factors. *Elearning Papers*, 5, 20-29.
- Gillham, B. (2010). *Case Study Research Methods*. Continuum International Publishing.
- Greer, J. M. (2009). From the Classroom. *Distance Learning, Vol. 6 Issue 3*, 53-56.
- Grosseck, G., Bran, R., & Tiru, L. (2011). Dear Teacher, what Should I Write on My Wall? A Case Study on Academic Uses of Facebook. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 1425-1430.
- Hurt, N. E., Moss, G. S., Bradley, C. L., Larson, L. R., Lovelace, M., Prevost, L. B., & Camus, M. S. (2012). The 'Facebook' Effect: College Students' Perceptions of Online Discussions in the Age of Social Networking. *International Journal for the Scholarship of Teaching and Learning*, 6 (2), Loetud aadressil <http://digitalcommons.georgiasouthern.edu/ij-sotl/vol6/iss2/10>.
- Johnson, C. (2001). A Survey of Current Research on Online Communities of Practice. *The Internet and Higher Education*, 4, 45-60.
- Judele, R., Tsovaltzi, D., Puhl, T., & Weinberger, A. (2014). Collaborative Learning in Facebook: Adverse Effects of Individual Preparation. *2014 47th Hawaii International Conference on System Science*, 1616-1624.

- Koolitusprogramm Tuleviku Õpetaja* (2013). Viimati loetud: 27.04.2015. Loetud aadressil <http://www.tulevikuopetaja.ee/sonaraamat/praktikakogukond/>
- Kirkpatrick, D. (2012). *Facebook. Sotsiaalsõrgustiku efekt*.
- Laherand, M.-L. (2008). *Kvalitatiivne uurimisviis*. Tallinn.
- Lave, J., Wenger, E. (1991). *Situated Learning: Legitimate Peripheral Participation*. Cambridge: Cambridge University Press. Loetud aadressil <http://books.google.co.uk/books?id=CAVIOrW3vYAC&printsec=frontcover&hl=et#v=onepage&q&f=false>.
- Lesser, E., & Prusak, L. (1999). Communities of Practice, Social Capital and Organizational knowledge. *Information Systems Review*, 1(1), 3-10.
- Manca, S., & Ranieri, M. (2013). Is it a Tool Suitable for Learning? A critical Review of the Literature on Facebook as a Technology-Enhanced Learning Environment. *Journal of Computer Assisted Learning*(29), 487-504. doi:10.1111/jcal.12007.
- Pimmer, C., Linxen, S., & Gröhbiel, U. (2012). Facebook as a Learning Tool? A Case Study on the Appropriation of Social Network Sites from Mobile Phones in Developing Countries. *British Journal of Educational Technology*, 726-738.
- Prescott, J., Wilson, S., & Becket, G. (2013). Facebook Use in the Learning. *Learning. Media and Technology*. Routledge. 38:3, 345-350, doi:10.1080/17439884.2013.788027.
- Ryan, C. G., Schofield, P., Holey, L., Harland, N., Smith, B. H., Jones, D., & Martin, D. J. (2013). Flo's Story: The Development of an Online Interactive Learning Package About Persistent Pain in Older People. *Journal of the Physiotherapy Pain Association*(35), 25-30.
- Thomas, G. (2011). A Typology for the Case Study in Social. *Sage*, 511-521. doi:10.1177/1077800411409884.
- Wang, Q., Woo, H. L., Quek, C. L., Yang, Y., & Liu, M. (2012). Using the Facebook Group as a Learning Management System: An Exploratory Study. *British Journal of Educational Technology*, 43(3), 428-438. doi:10.1111/j.1467-8535.2011.01195.x.
- Weber, R. P. (1990). *Basic Content Analysis*. London: Sage Publication.

Wenger, E. (1998). Communities of Practice: Learning as a Social System. *Systems Thinker*, 9(5), 2-3. Loetud aadressil

http://skat.ihmc.us/rid=1227187866819_1140452997_15052/communities%20of%20practice_wenger.doc.

Wenger, E. (2011). *What is a Community of Practice*. Loetud aadressil

<http://wenger-trayner.com/resources/what-is-a-community-of-practice/>.

Wenger, E., & Snyder, W. M. (2000). Communities of Practice: The Organizational Frontier. *Harvard Business Review*, 139-145.

Wenger, E., McDermott, R., & Snyder, W. M. (2002). *Cultivating Communities of Practice: a Guide to Managing Knowledge*. Boston: Harvard Business School Press, 5-57.

Loetud aadressil

https://encrypted.google.com/books?id=m1xZuNq9RygC&printsec=frontcover&hl=et&source=gbs_ge_summary_r&cad=0#v=onepage&q&f=false.

SUMMARY

Title: “Using Facebook to support a learning community”

Constant development of technology brings along means that change the way people behave and which also change communication, operating patterns, and ways to learn. New technology and all kind of web-based applications, which can be accessed by different social groups to learn in new ways, enables different forms of action, not just between learners and teachers, but between learners and a wider world. People use possibilities of different social media on a daily basis and with different goals, and social networks like Facebook or Twitter, have increasing influence in education, without being recommended by teachers and lecturers or used by them officially in their work.

The current MA thesis explores how applications based on digital technology and social media (example being Facebook) influence learners' behavior, learning activities and conversations. This thesis will try to answer the question how one of the postgraduate study group of Tallinn University uses Facebook for supporting their learning activities and for conducting conversations of study. This thesis has the purpose to study, analyze and understand how and to which extent Facebook supports communities of practice, which are created within formal learning. This thesis explores how, and for which purpose, the social network Facebook is used for supporting learning in the context of higher education, how Facebook supports the creation, actions and sustainability of communities of practice within the context of formal learning, what kind of learning conversation patterns emerge within a postgraduate community of practice, what the roles of Facebook are, and how important these roles are in supporting the functioning of a community of practice within the context of higher education.

The current thesis has been conducted as a qualitative case study, based on learning conversations of a Facebook study group, which started in 2013 and involves people who study educational technology and computer technology. The data for this study were collected from October 2013 until July 2014. In order to analyze the data, open encoding and content analysis was used for conversations within the Facebook group.

For achieving the goals of this thesis, the conversations of this Facebook group were analyzed using theoretical starting points, and interviews were conducted with learners, who had different levels of activity within this group.

The goals which were set were reached, and the research questions were answered during the analysis and research. The analysis of the results exposed that the study groups in question used Facebook group chat in order to actively support learning and acquiring new knowledge, but occasionally the chat was also used for casual chatting and work related talks. The following activities were the ones which supported formal learning: discussion about content of courses, acquiring new knowledge, asking about deadlines, organizing teamwork, discussing homework, choosing courses.

The good sides of Facebook, as they were mentioned in interviews conducted by the author, were the following: quick change of information, possibility for discussion and cooperation while doing homework and solving similar problems, important content for their study (guides, articles and links), acknowledgement of other people's point of view and therefore a chance to reconsider their own opinions. Members also found themselves stimulated by the hints for homework posted within is this group, by the progress of fellow learners, which gave incentive to be as good as them, and by the feeling of standing shoulder by shoulder to overcome difficult tasks.

Facebook has a clear role when a community of practice is created. Facebook can function as a platform for collaboration, a recorder and trading environment for information, a calendar, entertainment, and an environment for a virtual community of practice.

The study shows that the continuity of a Facebook group is not strong. The interviews revealed that private conversations developed within small group of people, who have become friends, were valued very highly and were likely to continue after finishing the work. Study-related Facebook groups, however, showed signs of inactivity and began breaking apart when the completion of the thesis papers was near.

The results of the current study could be the basis of further studies, which could investigate and compare conversations within other learning environments and compare them with Facebook. The Facebook group in this case consisted of learners only and was a so-called self-organized group. A continuation of the current study could research the chat group of a study group which is created by a lecturer (Haapsalu Vocational Education Centre has several

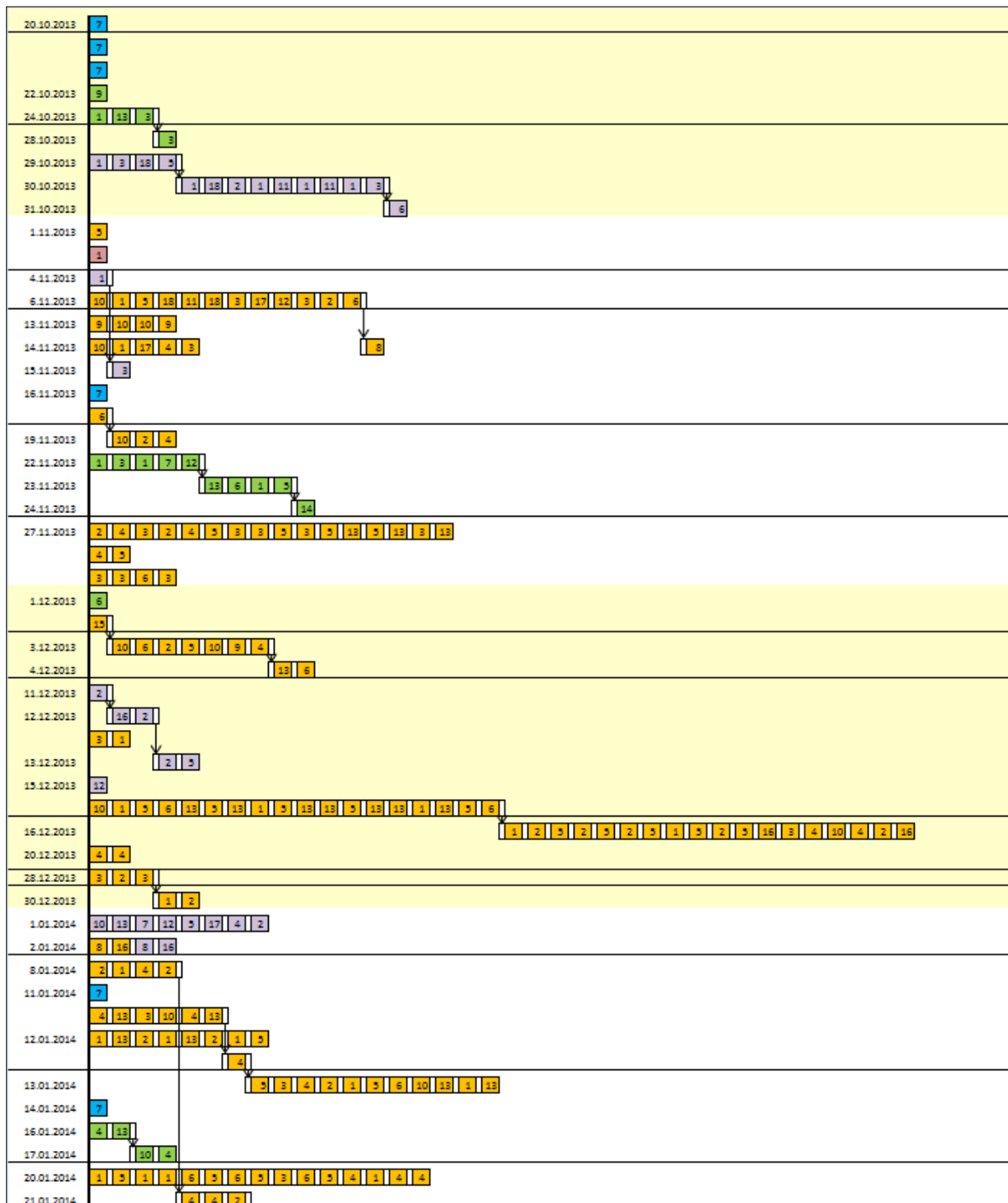
such groups, who study nature tourism) and compare, in which way such a group would be different from or similar to a group created by learners. Such a research might include which kind of topics and roles would develop within a group when the lecturer takes part.

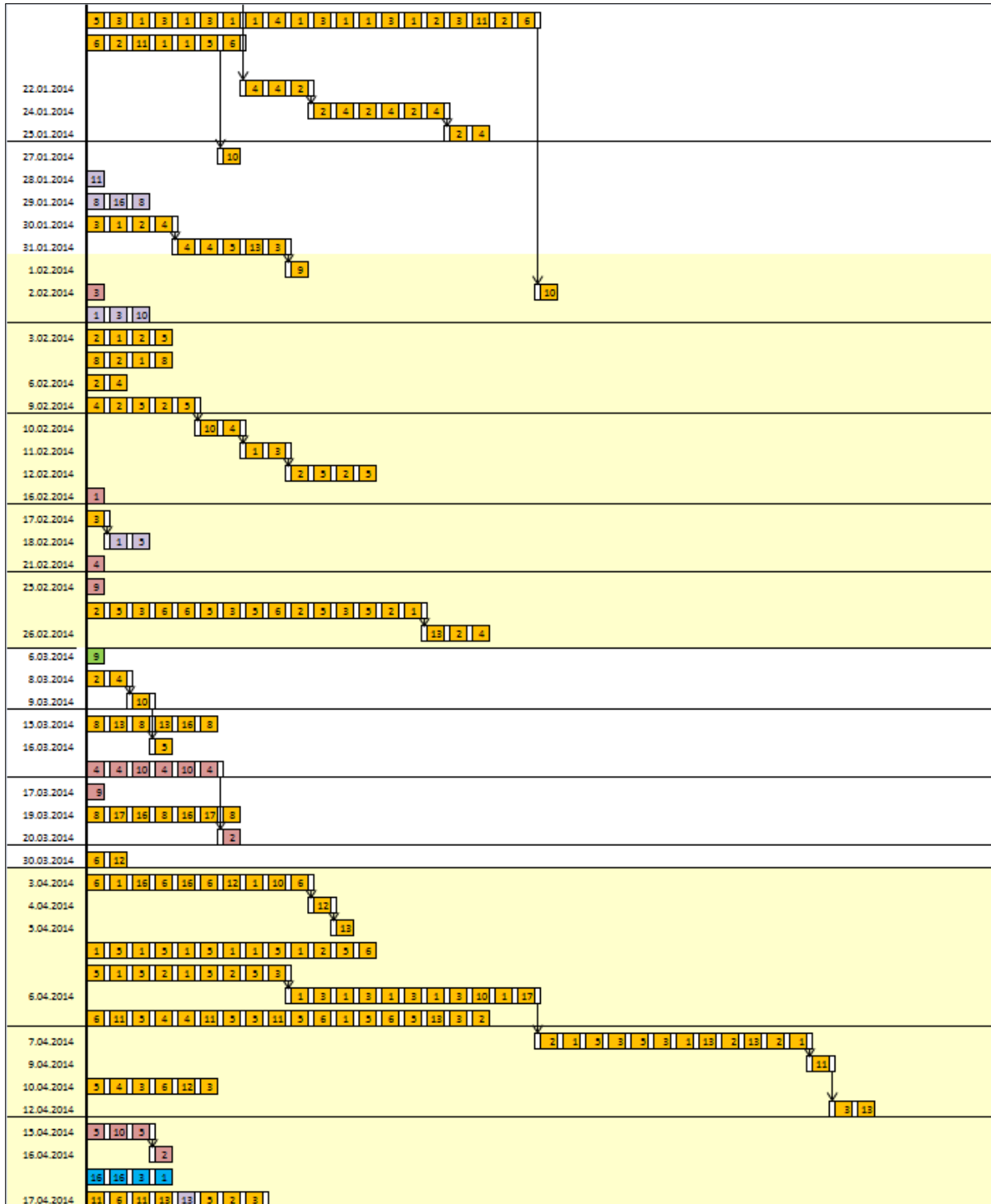
TÄNUAVALDUSED

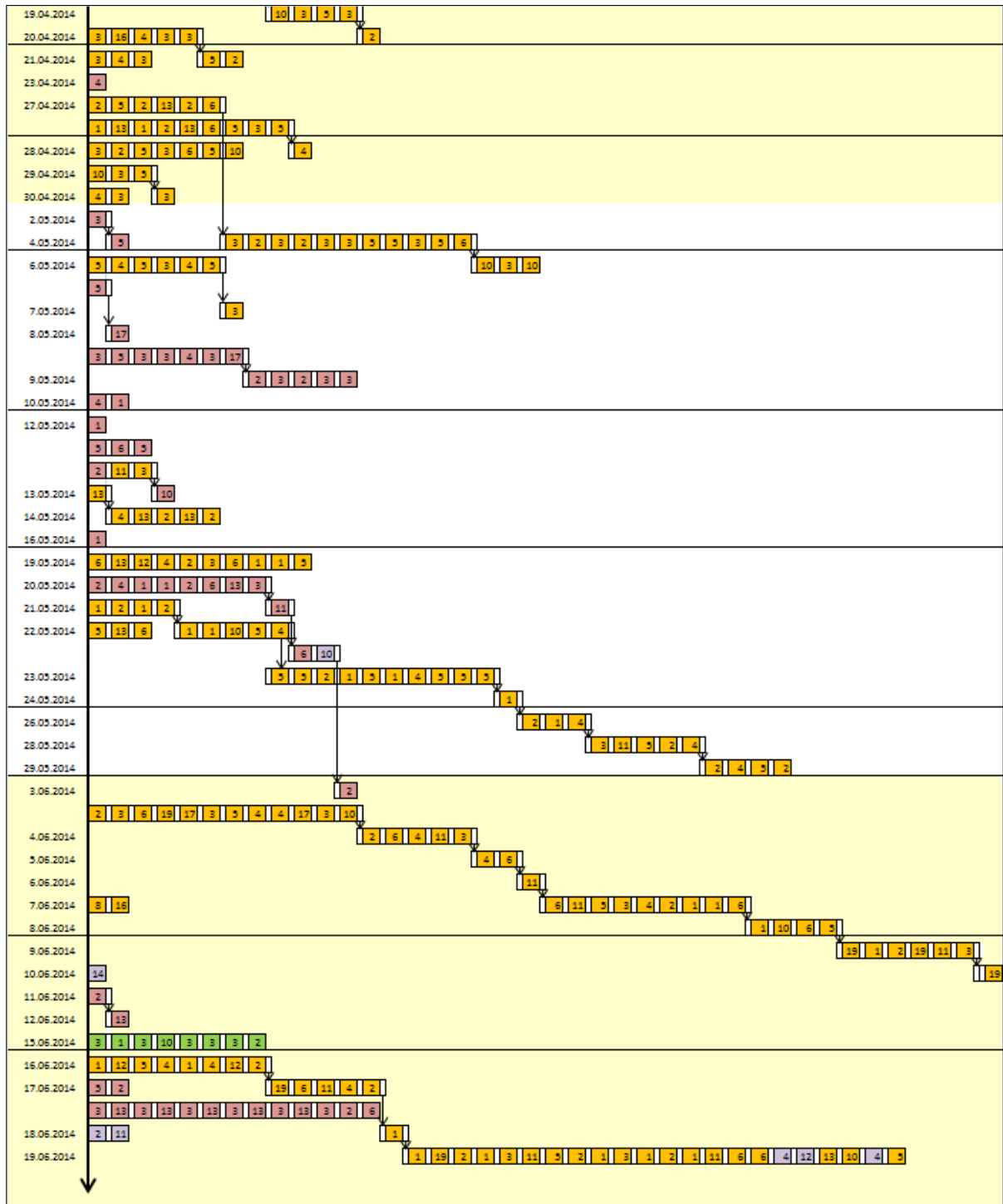
Töö autor tänab juhendajat Terje Väljataga hea koostöö ja õigel suunal hoidmise eest.

Suur tänu uuringus osalenud kaasõppijatele.

LISA 1. FACEBOOKI GRUPI AJATELG

LISA 2. INTERVJUU KÜSIMUSED

1. Mis sa arvad või äkki mäletad, miks valiti meie gruppidele just Facebook suhtluskeskkonnaks?
2. Kuivõrd sinu arvates toetas Facebook kogukonna tekkimise tunnet ning aitas sind õppetöös?
3. Kuidas üksteisest aru saadi? Kas saadi kiiresti aru ja oli loodid ühine arusaam või oli sinu meelest teistmoodi?
4. Missuguseid arusaamatusi ette tuli?
5. Kas ja kuidas Facebooki grupp aitas kaasa kursusekaaslaste paremale tundmisele?
6. Millist kasu said Facebook grupis olles?
7. Millised õpivestluse teemad olid kõige olulisemad? Kuidas see stimuleeris sinu õppimist?
8. Kas osalemine Facebooki grupis aitas luua uut teadmist?
9. Millest tundsid Facebooki grupis puudust?
10. Millist rolli mängid grupis kogukonnaliikmena?
Kas olid enda meelest aktiivne liige?
  - a. Kui ei, siis mis võisid olla selle põhjused?
11. Missugusena ennast järgnevatest tundsid Facebooki grupi osaledes: tuumikgruppi liikmena, aktiivse osalejana, piiripealse osalejana, kõrvalseisjana. Palun põhjenda, kuidas see väljendus?
12. Kas Facebook kui vahend täitis sinu meelest oma eesmärgi kogukonna tegutsemiseks?
  - a. Kui jah, siis kuidas toetas sinu meelest praktikakogukonda?
  - b. Kui ei, siis missugust vahendit või mõnda muud funktsionaalsust oleks juurde vaja?
13. Kuidas hindad Facebooki grupi jätkusuutlikkust? Kui kaua suheldakse peale lõpetamist sinu meelest edasi või laguneb grupp peale lõpetamist?